

Årsredovisning 2018

KPA Livförsäkring AB (publ)

KPA
PENSION

Tre fördelar med KPA Pension

Vi är det förvalda alternativet

KPA Pension är det förvalda alternativet inom de kommunala pensionsavtalen AKAP-KL, KAP-KL och PA-KFS. Arbetsgivarna och fackförbunden har bestämt att vi ska förvalta tjänstepensionen om den anställda inte gör ett annat val.

Vi har riktigt låga avgifter

Vi har marknadens lägsta avgift på traditionell pensionsförsäkring för anställda i kommuner och regioner. Det betyder att varje kund får mer pengar i pension. Avgifterna spelar en stor roll för hur stor den framtida pensionen blir.

Vi investerar enbart etiskt

Vi förvaltar tryggt och etiskt våra kunders pensionspengar. Det är viktigt med en god pension men inte på bekostnad av andra. Genom goda investeringar kan vi förändra framtiden och verka för en hållbar utveckling. Dessutom har vi fått utmärkelsen Sustainable Brand Index sju år i rad, Skandinavien's största undersökning av hållbara varumärken.

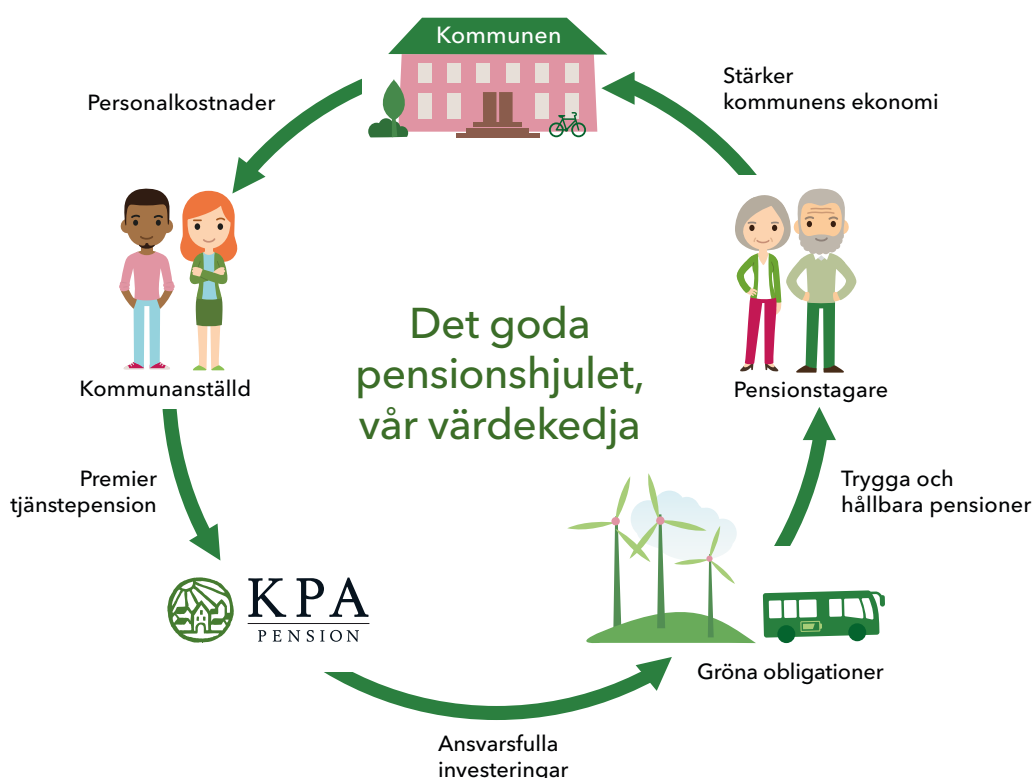
Innehåll

Sidan

Pensionsbolaget för kommuner och regioner	4
Året som gått i siffror	7
Förvaltningsberättelse	9
Finansiella rapporter	18
Noter	25
Underskrifter	78
Definitioner och begrepp	79

Pensionsbolaget för kommuner och regioner

KPA Pension är pensionsbolaget för kommun- och regionanställda. Vår historia sträcker sig ända tillbaka till 1922 då vi startade som en gemensam pensionskassa för elva städer. Idag är vi ett modernt pensionsbolag som förenar god avkastning, låga avgifter med ett aktivt hållbarhetsarbete i alla delar i värdekedjan.

De anställdas pensionsbolag

Idag sparar cirka 1,8 miljoner anställda i kommuner och regioner till sin tjänstepension hos oss. Vi förvaltar mer än 185 miljarder kronor, pengar som ska ge trygga och hållbara pensioner till bland annat lärare, sjuksköterskor, förskollärare, renhållningsarbetare och många andra som är anställda i kommuner, regioner och kommunala bolag.

Arbetsgivarnas pensionsbolag

Vi hjälper merparten av Sveriges kommuner, regioner samt ett stort antal kommunala bolag med pensionsadministration, försäkring och rådgivning. I vårt utbud finns förmedlingstjänst, beräkning och utbetalning av olika pensionsförmåner, förmånsbestämd försäkring samt beräkning och prognos av pensions-skuld. Den kollektivavtalade tjänstegrupplivförsäkringen på det kommunala området omfattar drygt en miljon arbetstagare. Dessutom kan vi erbjuda en mängd tilläggstjänster inom vår konsult- och kurs-verksamhet.

Samhälle

KPA Pension har en viktig roll i samhället. Dels för att vi förvaltar och betalar ut pensioner, dels också genom att vi kan påverka med våra investeringar. Vi har de senaste tre åren satsat 10 miljarder kronor i gröna obligationer. Det är pengar som direkt går tillbaka till samhället genom gröna projekt som till exempel cykelbanor, grön infrastruktur, förnyelsebar energi och hållbart byggande.

KPA Pension anser också att kunskap kring arbetsmarknad och pension behöver göras tillgänglig för alla. Även de som saknar erfarenhet från den svenska arbetsmarknaden. Vi ser det som vårt ansvar att utbilda och informera anställda i kommuner och regioner i frågor som handlar om pension.

Klimat- och miljö

Vår egen verksamhet ska ha så liten påverkan som möjligt. Vi vill uppnå klimatneutralitet och därför kompenserar vi dubbelt för alla de utsläpp vi själva orsakar. Ett viktigt bidrag är vår digitaliseringsprocess där minskad pappersförbrukning står i fokus. Digitaliseringen möjliggör också resfria möten. Men den största skillnaden kan vi skapa genom våra investeringar. Det är viktigt med en god pension men aldrig på bekostnad av andra. Genom bra och hållbara investeringar kan vi bidra till den nödvändiga omställningen.

Det förvalda alternativet

KPA Pension är det förvalda alternativet inom pensionsavtalen AKAP-KL, KAP-KL och PA-KFS. Fackförbund och arbetsgivare har bestämt att vi ska förvalta tjänstepensionen om den anställda inte gör ett annat val, och att pengarna investeras i en traditionell pensionsförsäkring med garanterat belopp och återbetalningsskydd.

Riktigt låga avgifter

Vi har marknadens lägsta avgift på traditionell pensionsförsäkring för anställda i kommuner och regioner. Det betyder att varje kund får mer pengar i pension eftersom avgifterna spelar en stor roll för hur stor den framtida pensionen blir. Under året genomförde vi en avgiftssänkning för traditionell försäkring i avtalsområdena AKAP-KL och KAP-KL. Den rörliga avgiften sänktes från 0,15 procent till 0,11 procent.

Organisationsförändringar 2018

Under 2018 genomförde KPA Pension en omorganisation av hållbarhetsarbetet, där vårt strategiska hållbarhetsarbete läggs under Folksamgruppens koncerngemensamma avdelning Kapitalförvaltning och hållbarhet. Hållbarhetsfrågorna är en av KPA Pensions viktigaste utmaningar inför framtiden. För att förstärka arbetet ytterligare ligger nu alla avdelningar som arbetar med hållbarhetsfrågor samlade organisatoriskt.

Vår vision

Våra kunder ska känna sig trygga i en hållbar värld.

Vår affärsidé

KPA Pension erbjuder kollektivavtalad tjänstepension till kommunsektorn. Vi kombinerar trygga pensioner med etiska placeringar.

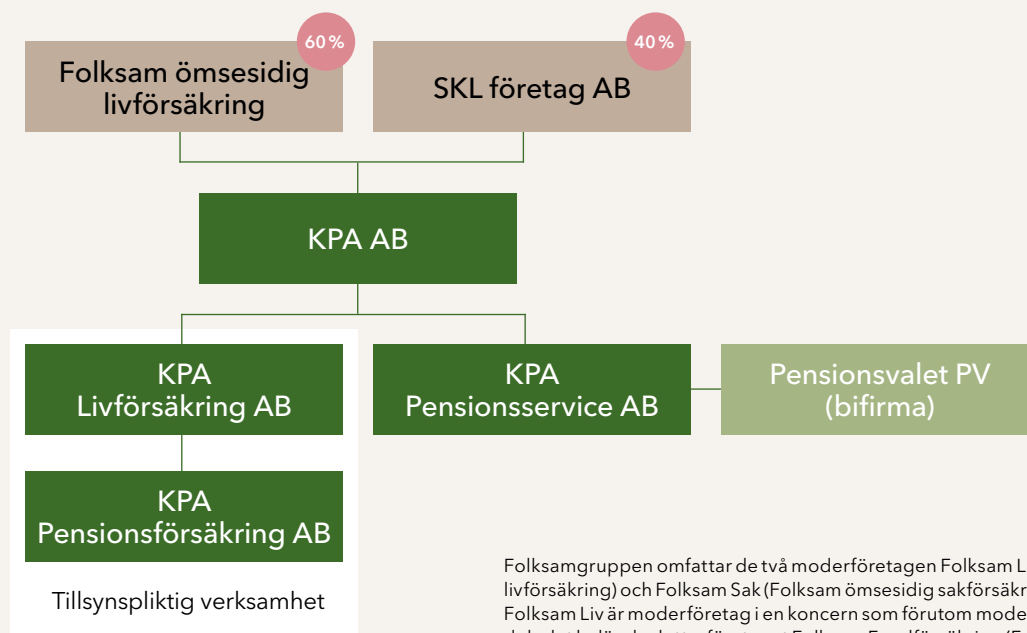
Vårt övergripande mål

Varumärket ska vara det mest kända i målgrupperna kommun- och regionanställda samt arbetsgivare inom kommunal sektor.

Våra ägare

KPA Pension är ett företag inom Folksamgruppen. Vi ägs till 60 procent av Folksam och till 40 procent av SKL, Sveriges Kommuner och Landsting. Vårt huvudkontor ligger i Stockholm, men vi har också verksamhet i Sundsvall. Vi har ingen verksamhet utanför landets gränser.

Folksamgruppen omfattar de två moderföretagen Folksam Liv (Folksam ömsesidig livförsäkring) och Folksam Sak (Folksam ömsesidig sakförsäkring) med dotterföretag. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels det helägda dotterföretaget Folksam Fondförsäkring (Folksam Fondförsäkringsaktiebolag), dels delägda företag som bolagen inom KPA Pension, som ägs till 60 procent, och Folksam LO Pension (Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag), som ägs till 51 procent.

KPA Pension omfattar KPA AB, KPA Livförsäkring AB, KPA Pensionsförsäkring AB och KPA Pensionservice AB. KPA Pensionsförsäkring drivs, liksom sitt moderföretag KPA Livförsäkring, enligt ömsesidiga principer. Företagen får inte dela ut vinst och konsolideras inte. Allt överskott återförs till försäkringstagarna. Samtliga KPA-företag bedriver verksamhet under det gemensamma varumärket KPA Pension.

Våra kunder ska känna sig trygga
i en hållbar värld

Året som gått i siffror

200 %

Vi kompenserar våra koldioxidutsläpp med det dubbla genom Vi-skogen.

Tar hand om tjänstepensionen åt närmare

2 miljoner kunder

7:e året i rad

utses vi till pensionsbranschens mest hållbara varumärke i Sustainable Brand Index.

Solvens 165 %

Avser KPA Pensionsförsäkring AB

10 miljarder

kronor i gröna obligationer, sedan starten 2016.

Vi har röstat på

34 bolagsstämmor

Vi investerar inte i bolag vars intäkter från kol överstiger

30 %

Investerar

200 miljoner kronor

i grönt äldreboende i Vellinge.

92 %

nöjda arbetsgivare inom kommuner och regioner.

Kvinnor har **29 %**
lägre pension än män, därför
jobbar vi för ett jämställt arbetsliv.

185 miljarder

kronor i förvaltad kapital.

20 000 ex

av nya boken "Välkommen till jobbet!"
av Annika Creutzer.

0,11 %

i rörlig avgift för traditionell försäkring
AKAP-KL och KAP-KL, lägst bland jämförbara bolag.

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören (vd) för KPA Livförsäkring AB (publ) (KPA Livförsäkring), med organisationsnummer 502010-3502, avger härmed årsredovisning för 2018 vilket är företagets 56:e verksamhetsår. Styrelsen har sitt säte i Stockholm.

Ägarförhållanden och koncernstruktur

KPA Livförsäkring är ett helägt dotterföretag till KPA AB (556527-7182). KPA AB ägs till 60 procent av Folksam ömsesidig livförsäkring (502006-1585), nedan kallat Folksam Liv, och till 40 procent av Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, genom SKL Företag AB (556117-7535). KPA AB äger förutom KPA Livförsäkring även KPA Pensionsservice AB (556569-1077) med bifirman Pensionsvalet PV. KPA Livförsäkring äger KPA Pensionsförsäkring AB (publ) (516401-6544), nedan kallat KPA Pensionsförsäkring. Samtliga KPA-företag har säte i Stockholm.

KPA Livförsäkring drivs, liksom sitt dotterföretag KPA Pensionsförsäkring, enligt ömsesidiga principer. Företagen får inte dela ut vinst och konsolideras inte. Allt överskott återförs till försäkringstagarna. Samverkan med närstående företag sker inom bland annat distribution, administration och kapitalförvaltning för att nå stordriftsfördelar till nytta för kunderna. Ytterligare upplysningar om dotterföretag, närstående och deras relationer finns i not 32.

Verksamhet

Samtliga KPA-företag bedriver verksamhet under det gemensamma varumärket KPA Pension och erbjuder traditionell pensionsförsäkring, fondförsäkring, livförsäkring, pensionsadministration, valcentral och kapitalförvaltning med hållbar inriktning. KPA Pension är via dotterföretaget KPA Livförsäkring försäkringsgivare och leverantör av kommunal tjänstegrupplivförsäkring (TGL-KL). Tjänstegrupplivförsäkringen är en avtalsförsäkring grundad på det centrala kollektivavtalet mellan den kommunala arbetsmarknadens parter. Företaget hanterar tjänstegrupplivförsäkring åt hela kollektivet inom det kommunala området och har drygt 1,1 miljoner kun-

der fördelade på knappt 2 000 arbetsgivare. Årligen hanteras cirka 2 000 TGL-ärenden.

KPA Livförsäkring tillhandahåller även en fortsättningsförsäkring (TGL-FO) som komplement. Kommuner och regioner (tidigare landsting) har dessutom möjlighet att teckna en grupplivförsäkring för förtroendevalda (GL-F) i KPA Livförsäkring.

Väsentliga händelser under året

Erbjudande

Under hösten fattade KPA Livförsäkring beslut, till följd av företagets starka ekonomi, att ytterligare rabattera premien som arbetsgivarna betalar för TGL-KL. Premien utgör enligt tariff 0,14 procent av lönesumman. Genom beslutet sänks arbetsgivarens kostnad för TGL-KL, från 0,04 procent (2018) till 0,02 procent (2019) av lönesumman.

Regelverk

EU:s dataskyddsförordning (GDPR) ersatte den 25 maj 2018 Personuppgiftslagen (PUL). GDPR ökar fokus på varje individs rättigheter och ägarskap över sina personuppgifter. KPA Livförsäkring har anpassat de delar av verksamheten som hanterar personuppgifter.

Lagen om försäkringsdistribution, IDD, trädde i kraft den 1 oktober 2018. Lagen innehåller åtgärder för att öka skyddet för kunder och skapa mer likartade konkurrensvillkor på marknaden. De svenska reglerna går på vissa områden längre än EU-reglernas minimikrav. Affärsmodeller, avtal, dokumentations- och informationsmaterial, utbildning samt ersättningar till anställda påverkas. De ytterligare bestämmelserna i lagen som avser distribution av tjänstepensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet börjar tillämpas den 1 oktober 2019.

KPA Livförsäkring lämnade den 15 oktober 2018, som ett av företagen inom Folksamgruppen, ett yttrande till Finansdepartementet angående den nya lagen om tjänstepensionsföretag.

Förändring ledande befattningshavare

Under våren 2018 lämnade Mats Hägglund KPA Pensions ledningsgrupp och Daniel Ejderberg, chef IT KPA Liv och Pension, ersatte från och med den 15 juni 2018 Camilla Ankelstam.

Ekonomisk översikt

Resultat

Premienivån är oförändrad jämfört med föregående år, det vill säga 0,14 procent av årslönesumman. KPA Livförsäkrings starka finansiella ställning gör att en stor del av premien kan finansieras med egna medel (fond för tilldelad återbäring, FTÅ). För 2018, finansieras drygt 71 procent av premien genom uttag ur fond för tilldelad återbäring, vilket medför att kundernas faktiska premieinbetalning är 0,04 procent av årslönesumman (0,07 procent av årslönesumman för 2017). Företagets totala premieinkomst uppgick under året till 294 (279) miljoner kronor.

Kapitalavkastningen i KPA Livförsäkring var till en början god men gick i slutet på året ner kraftigt, se mer under avsnittet Kapitalförvaltning och -avkastning, vilket bidragit till att företaget valt att inte göra avsättning till fond för tilldelad återbäring för 2018. Fonden för tilldelad återbäring uppgick till 1 545 (1 755) miljoner kronor vid årets slut.

Utbetalda försäkringsersättningar, inklusive skaderegleringskostnader, har ökat beroende på att antal barn som fått barntillägget ökat jämfört 2017. Totalt utbetalda försäkringsersättningar uppgick för året till 305 (298) miljoner kronor.

Livförsäkringsavsättningar och avsättningen för oreglerade skador minskade under året med 45 (89) miljoner kronor. Det beror i huvudsak på ett minskat antal som har efterskydd samt upplösning av reserv för oreglerade skador.

Företagets verksamhet är stabil med jämna volymer mellan åren. Företagets driftskostnader uppgick till 25 (23) miljoner kronor. Förändringen i driftskostnader jämfört med föregående år beror främst på anpassningar till nya regulatoriska krav.

Det tekniska resultatet uppgick till 17 (4) miljoner kronor. Ökningen av resultatet jämfört med 2017 beror i huvudsak på att ingen avsättning till fond för tilldelad återbäring för 2018 har gjorts som en konsekvens av lägre avkastning. Årets resultat efter skatt blev -6 (47) miljoner kronor.

Ekonomisk ställning

KPA Livförsäkring är välkonsoliderat utifrån de legala kapitalkraven. Solvenskvoten (kapitalbasen ställd i relation till solvenskapitalkravet) uppgick per 31 december 2018 till 3,4 (3,1), vilket innebär att kapitalbasen överstiger de solvenskapitalkrav som ställs på verksamheten.

Den kollektiva konsolideringsgraden, som visar förhållandet mellan tillgångar som företaget förvaltar och de försäkrades samlade försäkringskapital, uppgick 31 december 2018 till 217 (203). En kollektiv konsolidering över 100 innebär att det finns en buffert för att klara svängningarna på kapitalmarknaden.

Kapitalförvaltning och -avkastning

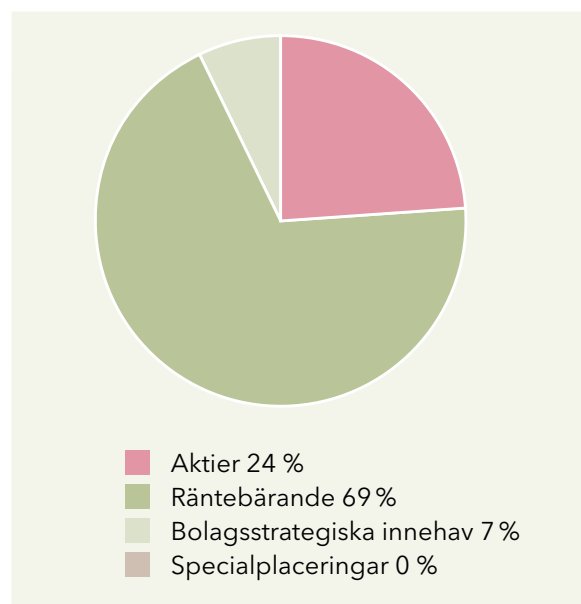
KPA Livförsäkrings investeringar sprids på flera olika tillgångsslag och marknader i syfte att uppnå en god riskspridning och en bra avkastning. Investeringar görs främst i räntebärande värdepapper och aktier. Dessutom finns ett företagsstrategiskt innehav, dotterföretaget KPA Pensionsförsäkring. Tillgångarna förvaltas utifrån ett ansvarsfullt perspektiv med såväl etisk som miljömässig hänsyn, utan att göra avkall på avkastningskrav och lämplig risknivå.

Året inleddes med fortsatt positiva konjunktursignaler och förväntningar om fortsatt svagt stigande inflation, både i Sverige, Europa och USA, vilket ledde till stigande räntor. Senare under vintern noterades fortsatt stark utveckling i USA, men i Europa och Sverige ville inflationen inte riktigt ta fart upp mot ECBs och Riksbankens mål och de svenska räntorna inledde en längre period av sjunkande räntor, som höll i sig året ut. Annars har året dominerats av rubriker om handelskonflikten mellan Kina och USA, budgetproblem i Italien och på höstkanten uppgifter om att den långa svenska konjunkturuppgången var på väg att toppa. Därtill kom problemen kring den svenska regeringsbildningen - och inte minst Brexit. Årets börsutveckling kan i sin helhet betecknas som volatil. Efter börsuppgångar fram till och med sommaren förbyttes detta under hösten till relativt kraftiga

nedgångar. Detta resulterade i att världens börser generellt slutade på lägre nivåer än vid årets ingång.

KPA Livförsäkrings förvaltade kapital uppgick vid utgången av 2018 till totalt 4 845 (5 134) miljoner kronor, varav cirka 69 (67) procent utgjordes av räntebärande värdepapper utgivna av stater och kommuner och bostadsinstitut, eller motsvarande. Totalt uppgick räntebärande placeringar till 3 356 (3 472) miljoner kronor och durationen i den räntebärande portföljen var under året cirka 3,5 (3,5) år. Aktieportföljen, bestående av noterade svenska och utländska aktier, stod för cirka 24 (26) procent av det förvaltade kapitalet och uppgick till 1 145 (1 318) miljoner kronor. Värdet på dotterföretaget KPA Pensionsförsäkring uppgick vid årets slut till 344 miljoner kronor, motsvarande cirka 7 (7) procent av kapitalet. Valutaexponeringen var under början av året cirka 13 procent men sänktes under hösten ner mot cirka 10 procent.

Placeringsstillgångarnas fördelning, marknadsvärde

Totalavkastningen för år 2018 på företags tillgångar var 0,0 (3,0) procent, motsvarande 7 (153) miljoner kronor. Det som i huvudsak förklarar totalavkastningen är företags strategiska tillgångsfördelning, vilken bland annat styrs av försäkringsåtagandenas art och företags risktolerans. Mot bakgrund av

vald tillgångsfördelning förklaras årets avkastning främst av en svagt positiv avkastning för räntebärande placeringar i kombination med en något negativ avkastning för aktier. Avkastningen för räntebärande tillgångar blev 0,5 (0,6) procent och för aktier -2,1 (9,7) procent.

Totalavkastningstabell

Mkr	Ingående marknadsvärde 2018-01-01	Utgående marknadsvärde 2018-12-31	Totalavkastning 2018	Totalavkastning 2018 %	Totalavkastning 2017 %	Totalavkastning 2016 %	Totalavkastning 2015 %	Totalavkastning 2014 %
Räntebärande placeringar	3 472	3 356	16	0,5	0,6	2,7	1,0	6,3
Aktier	1 318	1 145	-9	-2,1	9,7	12,0	7,2	22,2
Specialplaceringar	0	0	0	5,2	-22,8	22,9	11,4	28,8
Företagsstrategiska innehav	344	344	-	-	-	-	-	-
Summa	5 134	4 845	7	0,0	3,0	4,8	2,4	9,6

Totalavkastningstabellen är uppställd enligt rekommendation från Svensk Försäkring och företags riktlinjer för mätning och rapportering av totalavkastning. I not 34 redovisas hur totalavkastningstabellen är kopplad till resultat- och balansräkningen.

Hållbarhet

KPA Pension förvaltar kundernas pensionspengar tryggt och etiskt. Sedan 1998 arbetar KPA Pension för en hållbar framtid genom att ta ett aktivt ansvar för människa och miljö. Hållbarhetsarbetet utgår ifrån KPA Pensions vision att kunderna ska känna sig trygga i en hållbar värld och i deras önskemål om en trygg och hållbar pension. För att leva upp till visionen, arbetar KPA Pension med etiska placeringar, ställer krav på leverantörer och försöker leva som man lär i den egna verksamheten.

KPA Pensions etiska placeringskriterier utgör grunden för alla investeringar. Det innebär att KPA Pension påverkar de bolag som de investerar i att ta ett större ansvar för mänskliga rättigheter, antikorrup-tion och miljö. KPA Pension utesluter också verksamheter som inte stödjer visionen. Därför investerar KPA Pension inte i bolag som framställer vapen, tobak, alkohol, kommersiellt spel eller pornografi. KPA Pension gör också i allt större utsträckning investeringar som tydligt styr mot en hållbar utveckling. Investeringar i gröna obligationer, där medel utlånas till projekt som är öronmärkta till miljö- och klimat-anpassade projekt, är ett tydligt exempel på det.

Hållbarhetsarbetet ställer också krav på företagets egen verksamhet. KPA Pension är miljöcertifierat enligt ISO 14001 sedan 1998 och arbetar medvetet med att minimera den egna miljöpåverkan, att skapa en bra arbetsmiljö för alla anställda och att stödja olika sociala engagemang i samhället. Det systematis-ka miljöarbetet har gjort att koldioxidavtrycket är på väg att halveras jämfört med 1998 och sedan 2003 är verksamheten koldioxidneutral.

KPA Pension har några utvalda samarbetspartners inom ramen för hållbarhetsarbetet. KPA Pension stödjer vissa projekt och organisationer med pengar och engagemang. Sedan fler år tillbaka koldioxid-kompenserar KPA Pension genom att plantera träd med hjälp av Vi-skogen som har sina planteringar i länderna kring Victoriasjön i Afrika.

KPA Pension är också ansluten till ett antal samar-betsorganisationer och det innebär att KPA Pension väljer att följa deras riktlinjer när kundernas pengar placeras. KPA Pension är anslutet till Global Com-pact, Principles for Responsible Investments (PRI), Carbon Disclosure Project, Diversity Charter, Sweden Green Building Council samt Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD).

2017 beslutade KPA Pension att implementera TCF-D:s ramverk. Ramverket ska stödja företagens strävan efter att ge kvalitativ hållbarhetsinformation till exempelvis finanssektorn, tillsynsmyndigheter och andra intressenter. Kärnan i ramverket är att klimat-relaterade risker och möjligheter ska hanteras som andra finansiella och strategiska frågor. Dessutom syftar ramverket till att bidra till en mer transparent rapportering. Ramverket tydliggör även styrelse- och ledningsansvar för dessa frågor och att det ingår i företagets strategiska planering.

Viktiga händelser 2018 avseende hållbarhet

Under 2018 har KPA Pension påbörjat ett arbete med att implementera TCFD. I ett första skede har arbetet fokuserat på att få en bättre förståelse för klimatre-laterade risker och möjligheter för två tillgångsslag, aktier och specialplaceringar. Arbetet med att imple-mentera TCFD kan man läsa mer om i KPA Pensions separata TCFD-rapport. TCFD är ett bra verktyg för företag att få upp ögonen för klimatfrågan och att det kan bidra till mer hållbara affärsmodeller. På årets bo-lagsstämmor valde därför KPA Pension att ha klimat-förändringarna som fokusområde. Klimatförändring-arna kommer att påverka företagen, och det är därför viktigt med initiativ som TCFD eftersom de tydliggör att företagen måste titta på hur ett förändrat klimat kan komma att påverka deras verksamhet. Årets fråga till företagen handlade just om de planerade att följa och implementera ramverket för TCFD. Alla frågor och svar kan återfinnas i bolagsstämmorapporten för KPA Pension.

Under året har KPA Pension fortsatt att minska klimatexponeringen i investeringarna. Mätning och publicering av KPA Pensions koldioxidavtryck sker årligen sedan 2014. KPA Pension har under 2018 inves-terat 4,2 miljarder kronor i gröna obligationer. Sedan första investeringen 2016 har KPA Pension investerat totalt 10,6 miljarder kronor i gröna obligationer.

2018 följde KPA Pension upp fjolårets kommunt-urné genom att göra strategiska och hållbara place-ringar i kommunerna. Att återinvestera kundernas pensionspengar i gröna projekt hos kommunerna ger KPA Pension möjlighet att vara med i omställningen till ett hållbart samhälle och samtidigt ge en trygg pension till kunderna. Omställningen till ett hållbart samhälle, driver också till mål 11, Hållbara städer och samhällen, som är ett av KPA Pensions fokusmål i Agenda 2030.

För sjunde året i rad blev KPA Pension 2018 det mest hållbara varumärket i pensionsbranschen, enligt Sustainable Brand Index.

KPA Pension beslutade under 2018 att flytta tjänsten som hållbarhetschef till funktionen Kapitalförvaltning, som är koncerngemensam med Folksam. Att samla alla resurser för hållbarhetsarbetet ger KPA Pension goda förutsättningar att skapa en ännu effektivare organisation som gynnar affären och varumärket.

För närmare upplysningar om KPA Pensions hållbarhetsarbete hänvisas till KPA Pensions Hållbarhetsredovisning 2018 (www.kpa.se). På webbplatsen finns också bolagsstämorapporten som redovisar de frågor som KPA Pension har lyft på bolagsstämmor under året.

Medarbetare

KPA-företagen ingår i Folksamgruppen som tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera företag inom gruppen. I Folksam med dotterföretag arbetar cirka 4 000 medarbetare på olika företag och orter i Sverige. Varje medarbetare är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. På kostnadsställen som tillhör KPA Pension finns det cirka 100 medarbetare. Folksamgruppen har en gemensam HR-funktion som ger stöd i kompetensförsörjningen för samtliga företag inom gruppen.

KPA Pension ska vara en attraktiv arbetsplats med kända och konkurrenskraftiga erbjudanden till nuvarande och framtida medarbetare. I 2018 års medarbetarundersökning låg totalindex på en fortsatt hög nivå, 79 (81) procent positiva svar i genomsnitt och 81 (84) procent svarar att de gärna eller mycket gärna vill arbeta kvar i KPA Pension framöver.

KPA Pension ska ha miljöer med processer, informationsstöd och teknik som stödjer effektivitet och legala krav och som dessutom främjar god hälsa och motivation. I samband med KPA Pensions flytt till aktivitetsbaserat kontor har chefer och medarbetare fått stöd i att utveckla arbetssätt och arbetsmiljö samt förebygga arbetsmiljörisker. För att minska stress och främja effektivt samarbete har medarbetarna utbildats i workflow. Ett arbete för att HBTQ-certifiera KPA Pension har startat och beräknas bli klart under 2019.

Under året har stödet till chefer för att göra tydligare riskbedömningar av arbetsmiljörisker förstärkts och tydligare rutiner och stöd för dokumentation av

det systematiska arbetsmiljöarbetet har införts. Dessutom infördes att samtliga medarbetare ska ha mål och aktiviteter i sin individuella målplan som särskilt ska stödja minskade sjuktal och ökat välmående.

KPA Pensions sjuktal för helåret 2018 uppgår till 4,1 procent, vilket är något högre jämfört med föregående års utfall på 3,9 procent (rullande 12 månader).

Kompetensutveckling

För att ha pensionsbranschen mest nöjda kunder ska KPA Pension ha chefer och ledare som genom ett strategiskt och coachande förhållningssätt tar ansvar för kompetensförsörjning och rätt prestation. KPA Pensions medarbetare ska bidra till en kultur där gemensamt ansvar tas för kontinuerlig utveckling, samarbete och lärande. KPA Pension arbetar löpande med kompetensutveckling för att säkerställa regulatoriska kunskaps- och kompetenskrav. Inom kollektivavtalad tjänstepension har ett antal utbildningar tagits fram och implementerats.

Löner, ersättningar och övriga villkor

KPA Pension är genom medlemskapet i Arbetsgivarföreningen KFO bundet av kollektivavtal om löner och allmänna anställningsvillkor. Enligt KPA Pensions ersättningspolicy ska lönerna vara individuella och differentierade, motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar. KPA Pension har, med undantag för Folksamgruppens belöningsprogram, inga rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande. Vad gäller jämställda löner inom KPA-företagen låg skillnaden i medellön mellan kvinnliga och manliga medarbetare på cirka 20 (14) procent för 2018. Vid en nedbrytning på likvärdiga arbeten låg löneskillnaden på cirka 5 (6) procent.

Medarbetare inom KPA Pension omfattas av Folksamgruppens belöningsprogram, som syftar till att synliggöra och sätta fokus på de övergripande affärsstrategierna och målen. Belöningsprogrammet omfattar samtliga medarbetare inom Folksamgruppens verksamhet utom Folsams vd, koncernledning, vd och vice vd i dotterföretagen samt chefen för internrevision i Folksam Sak respektive Folksam Liv. Utfall från belöningsprogrammet betalas inte ut som kontant ersättning utan avsätts i en pensionsförsäkring. Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kronor upp till maximalt 20 000 kronor per medarbetare, beroende på grad av måluppfyllelse.

Medelantal anställda samt löner och ersättningar, med särskild specifikation på ersättningar till ledande befattningshavare, redovisas i not 33

Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Resultatutvecklingen påverkas i hög grad av börs- och valutakursers utveckling liksom av förändringar i det allmänna ränteläget. Dessa påverkas i sin tur av förändringar av makroekonomiska faktorer såsom tillväxt, inflation och arbetslöshet. Riskerna och de beslut som fattas för att hantera dessa påverkar företagets ekonomiska ställning och förmåga att nå dess mål. Genom aktiva, kontrollerade och affärsmässiga beslut med beaktande av risker skapas förutsättningar att erbjuda kunderna trygga försäkringslösningar. Därför är det viktigt att risker hanteras och kontrolleras på ett strukturerat sätt, både i ett kort och i ett långt tidsperspektiv. En beskrivning av KPA Livförsäkrings samlade risker och hur de styrs samt hanteras återfinns i not 2.

Bolagsstyrning

God bolagsstyrning handlar om att säkerställa att företag sköts på ett hållbart, ansvarsfullt och så effektivt sätt som möjligt. En övergripande målsättning med företagets bolagsstyrning, förutom att den ska överensstämma med övergripande vision, mål om nöjda kunder och etiska principer, är att säkerställa en god avkastning för ägarna.

Bolagsstyrningen av KPA Livförsäkring följer de regelverk som gäller för försäkringsföretag och utgår från svensk lagstiftning samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Utöver de externa styrande regelverken finns interna regelverksom fastställts av stämman, styrelse eller vd i KPA Livförsäkring. Instruktioner och regelverk som har fastställts i moderföretagets styrelse och som har bäring på KPA Livförsäkring tas därefter, efter anpassning till företagets verksamhet, i KPA Livförsäkrings styrelse. Vissa av regelverken fastställs årligen, oavsett om de förändras eller inte.

Varje kvartal redovisas den ekonomiska ställningen, i form av de kvartalsbokslut som upprättas, för styrelsen. Samtliga företag inom KPA Pension har en gemensam företagsledning.

Företagsledning

Britta Burreau, vd KPA AB och KPA Pensionsförsäkring, född 1964

Daniel Larsson, verksamhetsområde Chefsaktuarie och controller, född 1982

Inge Bäckström, verksamhetsområde Parter och ledningsstöd, född 1956

Johan Sjöström, affärsområde Individ och marknad samt vd i KPA Livförsäkring, född 1968

Ninni Wibeck, affärsområde Arbetsgivare och försäljning samt vd KPA Pensionsservice AB, född 1973

Adjungerade:

Daniel Ejderberg, sektionschef IT Liv och Pension, född 1973

Jeanette Almér, verksamhetsområde Affärsutveckling, född 1973

Framtida utveckling

Förändringar i den finansiella marknaden, digitalisering, hållbarhet och genomgripande regelverksförändringar påverkar KPA Livförsäkrings verksamhet och framtida utveckling. Omvärlden förändras i allt snabbare takt och med den förändras även KPA Livförsäkring. KPA Livförsäkring påverkas i stor utsträckning av de beslut kring regelverk som fattas inom EU och nationellt, rörande tjänstepensioner, pensionssystemet samt frågor som rör hållbarhet och klimat.

Digitalisering

Digitalisering och automatisering påverkar försäkrings- och pensionssparande på många sätt. Behov av nya sätt att kommunicera med kunderna, nya försäkringsbehov och affärsmodeller samt hantering av konkurrenter är några exempel. För att kunna erbjuda kostnadseffektiva och kvalitativa tjänster fortsätter satsningarna på digitala lösningar. Digitalisering innebär en möjlighet att förenkla tillvaron för kunderna. Företaget kommer i större utsträckning än tidigare vidareutveckla digitala tjänster i nära samverkan med användarna av tjänsterna. Detta för att skapa ännu

större värde för kunderna i form av att få en tydligare överblick, tillgänglighet och enkelhet. En central del i den digitala utvecklingen för hela KPA Pension är att fortsätta utveckla KPA Direkt och erbjuda de nya tjänsterna till allt fler kunder. Tjänsterna ska vara enkla att använda och bidra till att kunderna sparar tid men det är också viktigt att de administrativa processerna hos KPA Livförsäkring fortsätter att förenklas och effektiviseras. Företaget fortsätter att implementera robotlösningar för att möjliggöra automatisering av monotona och repetitiva arbetsuppgifter i syfte att frigöra tid för medarbetarna till mer värdeskapande aktiviteter.

Hållbarhet

Hållbarhet är en viktig fråga för KPA Pensions kunder, kommuner, regioner (tidigare landsting), privat- och arbetsgivarkunder. Med utgångspunkt i FN:s hållbarhetsmål vill KPA Pension finnas med som en finansiell partner och visa den nytta pensionskapital kan göra samt att hållbarhet och bra avkastning går hand i hand. Den globala uppvärmningen är en ödesfråga och innebär en stor utmaning som påverkar hela samhället. Enligt Parisavtalet ska den globala temperaturökningen hållas långt under två grader men målet är att den ska stanna på 1,5 grader. Kraven på finanssektorn kommer därmed att öka för att bidra till Parisavtalets målsättningar. Att KPA Pension lyckas med ett långsiktigt hållbarhetsarbete är avgörande för företagets framtida utveckling då kraven på mätbarhet, transparens och standardiserad redovisning och rapportering ökar. Det ställs också högre krav på finansiella aktörer att redovisa vilka resultat företagen uppnår i sitt hållbarhetsarbete. Därför genomförs återkommande utbildningsinsatser och andra aktiviteter i syfte att stärka kunskapen inom hållbarhetsområdet för styrelser och medarbetare.

Kommande regelverksförändringar

Inom regelverksområdet pågår ett antal större förändringar som kommer att ha en stor inverkan på KPA Livförsäkrings verksamhet. Kommande regelverksförändringar kan också komma att påverka företagets risker och riskhantering. KPA Livförsäkring bevakar löpande utvecklingen och analyserar eventuella konsekvenser av förändrade regelverk.

IASB har i maj 2017 publicerat standarden IFRS 17 Insurance contracts som ska tillämpas från den 1 januari 2022. Standarden är ännu inte antagen i EU. IFRS 17 innebär stora förändringar i värdering, en förändrad presentation av resultaträkningens poster och en ny intäktsredovisning. I vilken utsträckning standarden blir tillämplig på onoterade försäkringsföretag i Sverige är oklart och Finansinspektionen utreder för närvarande hur implementationen ska ske i Sverige. Inom KPA Pension pågår ett projekt för att analysera effekterna av standarden.

IFRS 9 Finansiella instrument omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, standarden ersätter IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. IFRS 9 trädde i kraft den 1 januari 2018 men KPA Livförsäkring kommer att använda möjligheten att samordna tillämpning med IFRS 17 Försäkringsavtal, detta möjliggörs av ett tillägg till nuvarande tillämpad standard IFRS 4 Försäkringsavtal, som medger tillfälligt undantag från IFRS 9 för perioden 2018-2021. IASB har under hösten 2018 beslutat om en förlängd tillämpningsperiod för detta tillägg till den 1 januari 2022. KPA Livförsäkring fortsätter att tillämpa IAS 39 vilket innebär att under övergångsperioden får IFRS 9 ingen påverkan på resultat, balansräkningar och solvens, däremot påverkas upplysningar om kreditkvalitet och klassificeringar. En analys pågår för att bedöma effekterna av IFRS 9.

Femårsöversikt

Mkr	2018	2017	2016	2015	2014
Resultat					
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)	294	279	266	252	245
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	1	145	241	118	452
Försäkringsersättningar	-298	-285	-300	-335	-339
Återbäring och rabatter	0	-200	-150	-100	-275
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	17	4	57	17	84
Årets resultat	-6	47	122	12	90
Ekonomisk ställning					
Placeringstillgångar till verkligt värde	4 757	5 038	5 112	4 923	4 857
Försäkringstekniska avsättningar	2 228	2 491	2 532	2 545	2 594
Konsolideringskapital	2 682	2 691	2 702	2 656	2 613
varav uppskjuten skatt	80	117	127	102	102
Kollektiv konsolideringsgrad	217	203	202	200	198
Solvens I					
Kapitalbas	-	-	-	2 554	2 538
Erforderlig solvensmarginal	-	-	-	376	430
Kapitalbas för försäkringsgruppen*	-	-	-	54 371	51 646
Erforderlig solvensmarginal för försäkringsgruppen*	-	-	-	3 798	3 568
*) Försäkringsgruppen avser Folksam Liv					
Solvens II					
Kapitalbas	2 467	2 450	2 396	-	-
varav primärkapital	2 467	2 450	2 396	-	-
varav tilläggskapital	-	-	-	-	-
Minimikapitalkrav	226	227	232	-	-
Solvenskapitalkrav	725	783	748	-	-
Kapitalbas för försäkringsgruppen*	74 071	73 999	73 198	-	-
Erforderlig solvensmarginal för försäkringsgruppen*	2 243	2 169	2 221	-	-
*) Försäkringsgruppen avser Folksam Liv					

Femårsöversikt, forts.

Nyckeltal, procent ¹⁾	2018	2017	2016	2015	2014
Livförsäkringsrörelsen					
Förvaltningskostnadsprocent	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6
Kapitalförvaltning					
Direktavkastning	1,1	1,1	1,3	1,5	2,0
Totalavkastning	0,0	3,0	4,8	2,4	9,6

¹⁾ Beräkning av nyckeltalen framgår i Definitioner och begrepp

Förslag till vinstdisposition

Till årsstämmans förfogande står enligt balansräkningen

Konsolideringsfond	2 508 039 557
Årets resultat	-5 981 807
Totalt, kronor	2 502 057 750

Styrelsen och vd föreslår stämman att 2 502 057 750 kronor balanseras i ny räkning.

Finansiella rapporter

Förvaltningsberättelse	9
Resultaträkning.....	19
Rapport över totalresultat.....	19
Balansräkning	20
Rapport över förändringar i eget kapital	22
Kassaflödesanalys.....	23
Årsredovisningens undertecknande.....	78

NOTER

Not 1. Redovisningsprinciper.....	25	Not 21. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder	64
Not 2. Uppllysningar om risker	33	Not 22. Aktiekapital.....	64
Not 3. Premieinkomst.....	51	Not 23. Disposition av företagets vinst eller förlust.....	65
Not 4. Kapitalavkastning, intäkter.....	51	Not 24. Obeskattade reserver	65
Not 5. Orealiserade vinster på placeringstillgångar.....	51	Not 25. Livförsäkringsavsättning	66
Not 6. Utbetalda försäkringsersättningar	51	Not 26. Oreglerade skador	66
Not 7. Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar.....	52	Not 27. Återbäring och rabatter	67
Not 8. Driftskostnader	52	Not 28. Uppskjuten skatteskuld.....	67
Not 9. Kapitalavkastning, kostnader	53	Not 29. Övriga skulder.....	67
Not 10. Orealiserade förluster på placeringstillgångar.....	53	Not 30. Ställda säkerheter	68
Not 11. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument	53	Not 31. Eventualförpliktelser	68
Not 12. Skatter	55	Not 32. Uppllysningar om närstående	68
Not 13. Aktier och andelar i koncernföretag	56	Not 33. Medelantal anställda samt löner och ersättningar	71
Not 14. Aktier och andelar	57	Not 34. Avstämning av totalavkastningstabell	76
Not 15. Obligationer och andra räntebärande värdepapper	57	Not 35. Tvister	77
Not 16. Utlåning kreditinstitut	58	Not 36. Väsentliga händelser efter balansdagen.....	77
Not 17. Derivat.....	58		
Not 18. Uppllysningar om kvittning.....	59		
Not 19. Övriga fordringar.....	59		
Not 20. Finansiella tillgångar och skulder.....	60		

Resultaträkning

Mkr	Not	2018	2017
Teknisk redovisning av livförsäkringsrörelsen			
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)	3		
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)		294	279
Premier för avgiven återförsäkring		0	0
		294	279
Kapitalavkastning, intäkter	4	191	178
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	5	-	57
Försäkringsersättningar			
Utbetalda försäkringsersättningar	6	-305	-298
Förändring i Avsättning för oreglerade skador	26	7	13
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättningar	7	45	89
Återbäring och rabatter	27	-	-200
Driftskostnader	8	-25	-23
Kapitalavkastning, kostnader	9	-8	-54
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	10	-183	-36
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		17	4
Icke-teknisk redovisning			
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		17	4
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		17	4
Bokslutsdispositioner	24	-34	49
Resultat före skatt		-17	53
Skatt på årets resultat	12	11	-6
Årets resultat		-6	47

Rapport över totalresultat

Mkr	2018	2017
Årets resultat	-6	47
Övrigt totalresultat	-	-
Totalresultat för perioden	-6	47

Balansräkning

Tillgångar

Mkr	Not	2018-12-31	2017-12-31
Placeringstillgångar			
Placeringar i koncernföretag			
Aktier och andelar i koncernföretag	13	344	344
		344	344
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar	14	1 135	1 312
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	15	3 266	3 369
Utlåning till kreditinstitut	16	7	9
Derivat	17	5	4
		4 413	4 695
Summa placeringstillgångar		4 757	5 038
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring		-	0
Övriga fordringar	19	43	22
		43	22
Andra tillgångar			
Kassa och bank		145	122
		145	122
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränte- och hyresintäkter		20	28
		20	28
Summa tillgångar		4 965	5 211

Balansräkning

Eget kapital, avsättningar och skulder

Mkr	Not	2018-12-31	2017-12-31
Eget kapital			
Aktiekapital	22	1	1
Konsolideringsfond		2 508	2 460
Årets resultat		-6	47
		2 503	2 508
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfond	24	99	65
		99	65
Försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättning	25	495	541
Oreglerade skador	26	188	195
Återbäring och rabatter	27	1 545	1 755
		2 228	2 491
Andra avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser		0	0
Aktuell skatteskuld		21	10
Uppskjuten skatteskuld	28	80	117
		101	127
Skulder			
Derivat	17	0	4
Övriga skulder	29	33	14
		34	19
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter			
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		0	0
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		4 965	5 211

Upplysning om ställda säkerheter och eventalförpliktelser, se not 30 och not 31.

Rapport över förändringar i eget kapital

Mkr	Bundet eget kapital			Totalt eget kapital
	Aktie-kapital	Konsoliderings-fond	Årets resultat *	
Ingående balans 2017-01-01	1	2 338	122	2 461
Föregående års vinstdisposition		122	-122	-
Årets resultat, tillika årets totalresultat			47	47
Utgående balans 2017-12-31	1	2 460	47	2 508
Ingående balans 2018-01-01	1	2 460	47	2 508
Föregående års vinstdisposition		47	-47	-
Årets resultat, tillika årets totalresultat			-6	-6
Utgående balans 2018-12-31	1	2 507	-6	2 502

* Då KPA Livförsäkring har vinstutdelningsförbud förs årets resultat till konsolideringsfonden och kan därmed ses som bundet kapital.

KPA Livförsäkring är ett icke vinstutdelande försäkringsföretag och en konsolideringsfond har inrättas under eget kapital där årsvinsten skall avsättas. Det primära syftet med konsolideringsfonden är att ligga till grund för förlusttäckning i företaget samt att i olika grader finansiera framtida försäkringspremier i form av premierabatt och förändringar av försäkringsvillkoren. De samlade medlen i konsolideringsfonden tjänar således både som riskkapital i företaget och som återbäringskapital till försäkringstagarna.

Kassaflödesanalys

Mkr	2018	2017
Den löpande verksamheten		
Resultat före bokslutsdispositioner¹⁾	17	4
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet ²⁾	-178	-88
Betald skatt	-15	-9
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring i tillgångar och skulder	-176	-93
Förändring av placeringstillgångar ³⁾	189	124
Förändring av övriga rörelsefordringar	10	5
Förändring av övriga rörelseskulder	2	2
Kassaflöde från den löpande verksamheten	25	38
Årets kassaflöde	25	38
Likvida medel vid årets början	121	83
Kursdifferens i likvida medel	3	0
Likvida medel vid årets slut⁴⁾	149	121
Årets kassaflöde	25	38
¹⁾ I resultat före bokslutsdispositioner ingår betalda och erhållna räntor och utdelningar med:		
Under perioden betald ränta	-1	-1
Under perioden erhållen ränta	62	75
Under perioden erhållen utdelning	37	37
Summa betalda och erhållna räntor och utdelningar	98	111
²⁾ Poster som inte ingår i kassaflödet		
Realiserad vinst (-)/förlust (+)	-94	-121
Orealiserad vinst (-)/förlust (+)	183	-21
Valutakursvinst (-)/förlust (+)	-42	46
Förändring av försäkringstekniska avsättningar	-263	-41
Förändring av upplupet anskaffningsvärde räntebärande värdepapper	38	49
Summa poster som inte ingår i kassaflödet	-178	-88

Kassaflödesanalys, forts.

Mkr	2018	2017
3) Förändring av placeringstillgångar		
Investering i placeringstillgångar	5 159	2 114
Försäljning av placeringstillgångar	-5 348	-2 238
Summa förändring av placeringstillgångar	-189	-124
4) Delkomponenter som ingår i likvida medel		
Kassa och banktillgodohavanden	145	122
Kortfristiga placeringar jämställda med likvida medel	4	-1
Summa delkomponenter som ingår i likvida medel	149	121
Som kortfristiga placeringar har klassificerats ej likviderade affärer avseende aktier och obligationer vilka likvidregleras i nära anslutning till affärsdagen.		
Ej tillgängliga likvida medel		
Andra legala restriktioner	7	9
Summa ej tillgängliga likvida medel	7	9

Noter

Not 1. Redovisningsprinciper

Innehållsförteckning

1 Allmän information 2 Grunder för upprättande av de finansiella rapporterna 2.1 Överensstämmelse med normgivning och lag 2.2 Förutsättningar vid upprättande av KPA Livförsäkrings finansiella rapporter 2.3 Uppskattningar och bedömningar i de finansiella rapporterna 2.4 Ändrade redovisningsprinciper 2.5 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB samt andra regelverk för räkenskapsår 2019 eller senare 2.6 Utländsk valuta 2.7 Försäkringsavtal	3 Principer för poster i resultaträkningen 3.1 Premieinkomst 3.2 Kapitalavkastning 3.3 Utbetalda försäkringsersättningar 3.4 Driftskostnader 3.5 Skatter 4 Principer för poster i balansräkningen 4.1 Finansiella tillgångar och skulder 4.2 Försäkringstekniska avsättningar 4.3 Andra avsättningar 4.4 Eventualförpliktelser 4.5 Koncernbidrag

1 Allmän information

Årsredovisningen avges per den 31 december 2018 och avser räkenskapsåret 2018 för KPA Livförsäkring med organisationsnummer 502010-3502 med säte i Stockholm. KPA Livförsäkring ägs till 100 procent av KPA AB med organisationsnummer 556527-7182 med säte i Stockholm. Adressen till huvudkontoret är Bohusgatan 14, 116 67 Stockholm. KPA Livförsäkring och KPA Pensionsförsäkring är livförsäkringsaktiebolag som bedrivs med vinstutdelningsförbud. Koncernredovisning upprättas inte på grund av att moderföretaget, KPA Livförsäkring, inte kan disponera någon del av överskottet i KPA Pensionsförsäkring. Årsredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen i KPA Livförsäkring den 12 mars 2019. Resultat- och balansräkning blir föremål för fastställande på stämman den 17 maj 2019.

2 Grunder för upprättande av de finansiella rapporterna

2.1 Överensstämmelse med normgivning och lag

KPA Livförsäkrings årsredovisning har upprättats i enlighet med Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL), Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om Årsredovisning i försäkringsföretag,

FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrifter samt Rådet för finansiell rapportering (RFR) rekommendation RFR 2, Redovisning för juridiska personer. KPA Livförsäkring tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS och med detta avses internationella redovisningsstandarder som har antagits för tillämpning med de begränsningar som följer av RFR 2 och FFFS 2015:12. Detta innebär att samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden tillämpas så långt detta är möjligt inom ramen för svensk lag och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

2.2 Förutsättningar vid upprättande av KPA Livförsäkrings finansiella rapporter

KPA Livförsäkrings funktionella valuta är svenska kronor och de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp, om inte annat anges, är avrundade till närmaste miljontal. Till följd av detta kan avrundningsdifferenser förekomma. Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärde, förutom vissa finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde. De nedan angivna redovisningsprinciperna har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i de finansiella rapporterna om inte annat framgår nedan eller enligt femårsöversikten i förvaltningsberättelsen.

2.3 Uppskattningar och bedömningar i de finansiella rapporterna

Vid upprättande av de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS görs uppskattningar och bedömningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Uppskattningarna och antagandena är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar. De områden som innefattar en hög grad av bedömning, som är komplexa eller sådana områden där antaganden och uppskattningar är av väsentlig betydelse på de finansiella rapporterna anges nedan.

2.3.1 Uppskattningar

2.3.1.1 Försäkringstekniska avsättningar

Redovisningsprinciper för försäkringsavtal återfinns i avsnitt 2.7 i not 1 Redovisningsprinciper. Redovisningsprinciper för värdering av försäkringstekniska avsättningar beskrivs i avsnitt 4.2 i not 1 Redovisningsprinciper. Nuvarande metoder och antaganden som ligger till grund för värderingen av avsättningarna beskrivs även i not 25 Livförsäkringsavsättningar och not 26 Oreglerade skador. Känsligheten i de antaganden som ligger till grund för värderingen av avsättningarna beskrivs i not 2 Upplysningar om risker.

2.3.1.2 Finansiella instrument

Värdering av finansiella tillgångar och skulder återfinns i avsnitt 4.1 i not 1 Redovisningsprinciper. Fastställande av verkligt värde på finansiella instrument beskrivs i not 20 Finansiella tillgångar och skulder. Känslighetsanalyser för de olika risktyperna finns i not 2 Upplysningar om risker.

2.3.1.3 Pensioner och liknande förpliktelser

Redovisningsprinciperna för pensioner och liknande förpliktelser återfinns i avsnitt 4.3.1 i not 1 Redovisningsprinciper.

2.3.2 Bedömningar

2.3.2.1 Försäkrings- respektive investeringsavtal

Klassificering av avtal återfinns i avsnitt 2.7 i not 1 Redovisningsprinciper.

2.3.2.2 Finansiella tillgångar och skulder

Klassificering av finansiella tillgångar och skulder i olika kategorier återfinns i avsnitt 4.1 i not 1 Redovisningsprinciper. Information om redovisade värden per kategori av finansiella tillgångar och skulder finns i not 20 Finansiella tillgångar och skulder.

2.4 Ändrade redovisningsprinciper

2.4.1 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB för räkenskapsår 2018

2.4.1.1 Tillägg till IFRS 4 Försäkringskontrakt - tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument

Företaget använder möjligheten att samordna tillämpning av IFRS 17 Försäkringsavtal och IFRS 9 Finansiella instrument. IASB har under hösten 2018 föreslagit att denna möjlighet ska kunna användas till den 1 januari 2022. Därmed senareläggs tillämpning av IFRS 9 från den 1 januari 2018 till den 1 januari 2022. Företaget bedriver i huvudsak försäkringsverksamhet vilket innebär att företaget får tillämpa undantaget från IFRS 9. Som grund för uttalande att företagets verksamhet huvudsakligen är relaterat till försäkring har följande bedömning gjorts 31 december 2015; att andel försäkringsskulder som avser försäkringsavtal och som omfattas av standarden IFRS 4, är signifikant jämfört med totala skulder och, att den procentuella andelen av redovisat värde, hänförbart till försäkring, är större än 90 procent. Inga förändringar av företagets huvudsakliga verksamhet har skett under efterföljande perioder. Avseende år 2018 till 2021 lämnas upplysningar i årsredovisningen som avser att efterlikna de grupperingar av finansiella tillgångar som görs i enlighet med IFRS 9, dock ändras inte redovisade värden utan endast värden för upplysningsändamål, se not 2 Upplysningar om risker samt not 20 Finansiella tillgångar och skulder - Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument.

2.4.1.2 IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder

KPA Livförsäkring tillämpar IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder från och med den 1 januari 2018. Standarden ersätter IAS 18 och övriga standarder avseende intäktsredovisning. IFRS 15 anvisar att intäktsredovisningen sker enligt en femstegsmodell

som i korthet innebär att företaget ska redovisa intäkter i takt med att prestationsåtagandena i avtal fullgörs. Övergången har inte inneburit några effekter på företagets redovisningsprinciper, det har heller inte inneburit några effekter på företagets tillgångar, skulder eller eget kapital. Av den anledningen har KPA Livförsäkring inte upprättat någon brygga mellan tidigare redovisningsprinciper och IFRS 15. KPA Livförsäkring har vid upprättande av årsredovisningen inga väsentliga intäkter som faller in under IFRS 15.

2.4.1.3 Årliga förbättringar av befintliga IFRS

Företagsledningen har bedömt att övriga ändringar i befintliga IFRS-standarder inte har haft någon väsentlig inverkan på KPA Livförsäkrings finansiella rapportering.

2.5 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB samt andra regelverk för räkenskapsår 2019 eller senare

Nedanstående nya eller ändrade standarder och tolkningsuttalanden träder ikraft för räkenskapsår som börjar efter den 1 januari 2019 eller senare och har inte förtidstillämpats vid upprättandet av dessa finansiella rapporter. Nedan beskrivs förväntade effekter som tillämpningen förväntas få på finansiella rapporteringen.

2.5.1 IFRS 9 Finansiella instrument

IFRS 9 Finansiella instrument omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, standarden, som är godkänd av EU, ersätter IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. Genom tillägg till IFRS 4 Försäkringsavtal har tillfälligt undantag medgetts från IFRS 9 för perioden 2018-2021. Under hösten 2018 har IASB beslutat förlänga möjligheten att tillämpa detta undantag till 1 januari 2022. KPA Livförsäkring avser att utnyttja denna möjlighet.

Vid klassificering i enlighet med IFRS 9 föreligger ett tydligare samband med företagets affärsmodeller för förvaltning av finansiella tillgångar. Affärsmodeller identifieras på portföljnivå, om t ex tillgångar innehas för att inkassera kontraktuella kassaflöden eller om andra affärsmodeller tillämpas som att tillgångarna förvaltas och utvärderas baserat på verkliga värden eller innehas för handel.

Därefter sker en gruppering på typ av tillgång: skuldinstrument (t ex obligationer, lånefordringar, bankkonton), egetkapitalinstrument (t ex aktier) och derivat. Vid klassificering i olika värderingskategorier beaktas därefter affärsmodeller för typ av tillgång, t ex för skuldinstrument görs bedömning om syfte med innehav är om tillgångarna innehas för att inkassera kontraktuella kassaflöden i kombination med att avtalsvillkoren innebär att betalningar endast avser kapital och ränta, tillgången värderas då till upplupet anskaffningsvärde, om affärsmodellen innebär att tillgången även kan säljas värderas innehavet till verkligt värde via övrigt totalresultat. Om ingen av dessa affärsmodeller tillämpas värderas innehaven obligatoriskt till verkligt värde baserat på en affärsmodell som innebär att de förvaltas och utvärderas på verkliga värden eller att de innehas för handel, denna värderingskategori kan avse både skuld- och egetkapitalinstrument. Oavsett affärsmodell hänförs alltid derivat och repor till kategori innehav för handel. Oberoende av affärsmodell kan företaget vid första redovisningstillfället identifiera en finansiell tillgång till verkligt värde, det avser egetkapitalinstrument och kan även tillämpas för skuldinstrument i de fall syftet är att eliminera inkonsekvenser i värdering mellan tillgångar och skulder.

Vad gäller finansiella skulder överensstämmer merparten med de tidigare reglerna i IAS 39. Skulder redovisas till upplupet anskaffningsvärde eller till verkligt värde via resultaträkningen. Skulder som värderas till verkligt värde inkluderar innehav för handel, till denna grupp hänförs alltid derivat och repor. Finansiella skulder omfattar också sådana som vid första redovisningstillfället identifierats till verkligt värde via resultaträkningen, antingen för att värderingen leder till eliminering av inkonsekvenser i värdering av tillgångar och skulder eller för en grupp av finansiella skulder, eller tillgångar och skulder om de förvaltas och utvärderas baserat på verkliga värden.

Ny metod för nedskrivningar omfattar för KPA Livförsäkring primärt skuldinstrument som värderas till upplupet anskaffningsvärde. Metoden utgår från tre steg där respektive steg representerar typ av kreditförsämrad tillgång. Det första steget avser tillgångar för vilka kreditrisken inte har ökat väsentligt jämfört med första redovisningen, reservering redovisas för ett års förväntad förlust vid fallissemang.

Det andra steget avser tillgångar för vilka det har skett en väsentlig ökning av kreditrisken utan att vara fallerade jämfört med första redovisningen. Det tredje steget omfattar fallerade tillgångar och för dessa utförs en individuell bedömning. För andra och tredje steget görs förväntad reservering med utgångspunkt för hela återstående löptiden.

Resultat, eget kapital och solvenskvot kan komma att påverkas med hänsyn till nya nedskrivningsregler och omklassificeringar. Ett arbete pågår för att utreda storlek på påverkan.

2.5.2 IFRS 16 Leases

IFRS 16 kommer att ersätta IAS 17 Leasingavtal. IFRS 16 ska tillämpas från och med den 1 januari 2019 och standarden har godkänts av EU. Förtida tillämpning är tillåten förutsatt att även IFRS 15 tillämpas från samma tidpunkt. För leasetagaren innebär IFRS 16 att begreppen finansiell respektive operationell leasing försvinner och ersätts av en modell där tillgångar och skulder för alla leasingavtal där antingen leasingperioden överstiger 12 månader eller den leasade tillgången inte är av mindre värde, ska redovisas i balansräkningen. För leasegivare bibehålls begreppen finansiell leasing och operationell leasing vilket innebär att redovisningen blir i princip oförändrad. Det är framför allt hyreskontrakt som ska redovisas som en leasingtillgång och leasingskuld. Dessa ska spegla nuvärdet av framtida leasingbetalningar. Det finns två alternativa sätt för övergången; full retroaktivitet och en "ackumulerad effekt-metod" där eget kapital justeras per den 1 januari 2019 med den ackumulerade effekten av initial tillämpning. Enligt RFR 2 kan företag välja i juridisk person att inte redovisa enligt IFRS 16.

2.5.3 IFRS 17 Insurance contracts

IASB har den 18 maj 2017 publicerat en ny standard som behandlar försäkringsavtal. IFRS 17 ska tillämpas vid redovisning av försäkringsavtal, återförsäkringsavtal och redovisning av investeringsavtal med återbäring. Syftet med standarden är att öka transparensen och jämförbarheten i redovisningen av försäkringskontrakt. Detta innebär att försäkringskontrakt globalt kommer att redovisas på samma sätt. IFRS 17 kommer att ersätta IFRS 4, som var en interimstandard med fokus på upplysningar. Värderingsmässigt utgick IFRS 4 från lokala regler för

värdering av de försäkringstekniska avsättningarna. IFRS 17 träder i kraft 1 januari 2022 men är ännu inte antagen av EU.

Definitionen av försäkringsavtal är i allt väsentligt densamma. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. IASB har tydligare angivit i den nya standarden när ett avtal bör separeras i en försäkringsdel och en investeringsdel, som ska följa IAS 39. IFRS 17 innebär förändringar vad gäller värdering, en förändrad presentation av resultaträkningens poster och en ny intäktsredovisning. Det är oklart vilka delar av standarden som ska tillämpas för onoterade försäkringsföretag i Sverige. Finansinspektionen utreder för närvarande hur implementeringen av IFRS 17 ska ske både i juridisk person och i koncernredovisningen i Sverige. Under 2018 har KPA Pension deltagit på möten som Finansinspektionen bjöd in till för att föra en dialog med branschen. Inom KPA Pension pågår ett projekt för att analysera på djupet vad den nya standarden kan innebära. Företagsledningens bedömning är att implementationen av IFRS 17 kommer att ha en hög påverkan på företagets finansiella rapportering.

2.5.4 Övriga ändringar

Företagsledningens bedömning är att övriga nya och ändrade standarder och tolkningar inte kommer att få någon väsentlig påverkan på KPA Livförsäkrings finansiella rapportering den period de tillämpas för första gången.

2.6 Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. Vid värdering av tillgångar och skulder i utländsk valuta används balansdagens stängningskurser. Valutakursförändringar redovisas i resultaträkningen netto på raden Kapitalavkastning, intäkter respektive Kapitalavkastning, kostnader. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till historiska anskaffningsvärden omräknas till valutakurs vid transaktionstillfället. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till verkliga värden omräknas till den funktionella valutan till den kurs som råder vid tidpunkten för värdering till verkligt värde.

2.7 Försäkringsavtal

KPA Livförsäkring har genomfört en klassificering av alla avtal utifrån den försäkringsrisk de innehåller och därmed den ekonomiska påverkan som en försäkringshändelse har för företaget. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. KPA Livförsäkring har bedömt att den ekonomiska påverkan är betydande om försäkringsrisken motsvarar minst fem procents påslag på eller reduktion av aktuellt försäkringsvärde före försäkringshändelse. Även för pensionsförsäkringsavtal med försäkringsrisk mindre än fem procent som tecknas utan personlig rådgivare bedöms den ekonomiska påverkan vara betydande. Är ekonomisk påverkan försumbar räknas avtalet som ett investeringsavtal. Samtliga avtal har klassificerats som försäkringsavtal.

3 Principer för poster i resultaträkningen

3.1 Premieinkomst

För premieinbetalningar tillämpas kontantprincipen vilken innebär att inbetalda premier intäktsförs när de inkommer oavsett vilken period de avser enligt försäkringsavtal för direkt försäkring.

3.2 Kapitalavkastning

Kapitalavkastningen består av posterna Kapitalavkastning, intäkter, Kapitalavkastning, kostnader, Orealiserade vinster på placeringstillgångar samt Orealiserade förluster på placeringstillgångar.

3.2.1 Kapitalavkastning, intäkter

Kapitalavkastning, intäkter består av utdelning på aktier och andelar, räntetäkter, valutakursvinster (netto), återförda nedskrivningar och realisationsvinster (netto) per tillgångsslag.

3.2.2 Kapitalavkastning, kostnader

Kapitalavkastning, kostnader består av kapitalförvaltningskostnader, räntekostnader, valutakursförluster (netto), av- och nedskrivningar samt realisationsförluster (netto) per tillgångsslag.

3.2.3 Orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar

Orealiserat resultat består av årets förändring av skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde.

Orealiserade vinster och förluster redovisas netto per tillgångsslag.

3.2.4 Realiserade och orealiserade värdeförändringar

För placeringstillgångar värderade till anskaffningsvärde utgör realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och bokfört värde. För placeringstillgångar som värderas till verkligt värde är realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och anskaffningsvärde. För räntebärande värdepapper är anskaffningsvärdet det upplupna anskaffningsvärdet och för övriga placeringstillgångar det historiska anskaffningsvärdet. Vid försäljning av placeringstillgångar redovisas tidigare orealiserade värdeförändringar som justeringspost under posterna Orealiserade vinster på placeringstillgångar respektive Orealiserade förluster på placeringstillgångar. Årets värdeförändringar, såväl realiserade som orealiserade redovisas över resultaträkningen i den period de uppstår.

3.3 Utbetalda försäkringsersättningar

Som utbetalda försäkringsersättningar redovisas utbetalningar till försäkringstagare under räkenskapsåret på grund av försäkringsavtal eller inträffade försäkringsskador, oberoende av när skadan inträffat.

3.4 Driftskostnader

Med driftskostnader avses verksamhetsrelaterade kostnader, exempelvis kostnader för anställd eller inhyrd personal, lokaler, IT-kostnader, planenliga avskrivningar på materiella och immateriella tillgångar. Driftskostnaderna delas in i följande funktioner; anskaffning, administration, skadereglering och kapitalförvaltning. Anskaffnings- och administrationskostnader redovisas i posten Driftskostnader. Skaderegleringskostnader redovisas i posten Utbetalda försäkringsersättningar, Kapitalförvaltningskostnader redovisas i posten Kapitalavkastning, kostnader. Kostnaderna redovisas i resultaträkningen när de uppstår.

3.5 Skatter

3.5.1 Inkomstskatt

Med inkomstskatter avses aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i årets resultat utom då underliggande transaktion redovisas i övrigt

totalresultat eller i eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital.

3.5.1.1 *Aktuell skatt*

Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen, hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

3.5.1.2 *Uppskjuten skatt*

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Värderingen av uppskjuten skatt baseras på hur underliggande tillgångar eller skulder förväntas bli realiserad eller reglerade. Uppskjuten skatt beräknas med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen. Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjutna skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas. I juridisk person redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld.

4 Principer för poster i balansräkningen

4.1 Finansiella tillgångar och skulder

Ett finansiellt instrument är varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld i ett annat företag. Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inkluderar på tillgångssidan kundfordringar, aktier och andra egetkapitalinstrument, lånefordringar och räntebärande värdepapper, övriga finansiella placeringstillgångar samt derivat. Bland skulder återfinns leverantörsskulder, utgivna skuldinstrument, låneskulder samt derivat. Finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde består av derivatinstrument samt finansiella tillgångar klassificerade som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

4.1.1 *Klassificering, värdering och redovisning*

Finansiella instrument som inte är derivat redovisas initialt till anskaffningsvärde motsvarande instrumentets verkliga värde med tillägg för transaktionskostnader. Med anskaffningsvärde avses upplupet anskaffningsvärde, det vill säga det med hjälp av den effektiva anskaffningsräntan diskonterade nuvärdet av de framtida betalningarna. Det gäller för samtliga finansiella instrument förutom de som tillhör kategorin finansiell tillgång som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, vilka redovisas till verkligt värde exklusive transaktionskostnader. Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningen utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades. Klassificeringen avgör hur det finansiella instrumentet värderas efter första redovisningstillfället såsom beskrivs nedan. Derivatinstrument redovisas både initialt och löpande till verkligt värde. Värdeökningar respektive värdeminskningar samt i förekommande fall betald och upplupen ränta på derivat redovisas som nettoresultat av finansiella transaktioner.

Förvärv och avyttring av finansiella tillgångar redovisas på affärsdagen, som utgör den dag då företaget förbinder sig att förvärva eller avyttra tillgången. En finansiell tillgång tas bort från rapport över finansiell ställning när rättigheterna i avtalet realiseras, förfaller eller företaget förlorar kontrollen över den. Detsamma gäller för del av en finansiell tillgång. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell ställning när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Detsamma gäller för del av en finansiell skuld. En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i rapport över finansiell ställning endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt att det föreligger avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden.

4.1.2 *Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen*

Denna kategori består av två undergrupper: finansiella tillgångar som innehas för handel och andra finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori (enligt den så kallade Fair Value Option). Finansiella instrument i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen. I den första undergruppen ingår derivat med positivt verkligt värde.

I undergruppen finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori ingår följande placeringstillgångar: aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper, placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär risk. KPA Livförsäkring har som princip att hänföra samtliga placeringstillgångar som är finansiella instrument till kategorin Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen därför att företaget löpande utvärderar kapitalförvaltningens verksamhet på basis av verkliga värden.

4.1.2.1 Lån och andra fordringar

Lån och andra fordringar är finansiella tillgångar som inte är derivat, som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Till denna kategori hänförs lån med säkerhet i fast egendom, övriga lån, lån lämnade till koncern- och intresseföretag, övriga fordringar samt upplupna ränteintäkter. Dessa tillgångar värderas till nominellt belopp plus upplupen ränta. Kund- och lånefordran redovisas till det belopp som beräknas inflyta, det vill säga efter avdrag för osäkra fordringar.

4.1.3 Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper, finansiella skulder som innehas för handel och finansiella skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som tillhörig till denna kategori. I den förstnämnda delkategorin ingår derivat med negativt värde. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen.

4.1.3.1 Andra finansiella skulder

Upplåning samt övriga finansiella skulder, till exempel leverantörsskulder, ingår i denna kategori. Skulderna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

4.1.4 Nedskrivningar av finansiella instrument

Vid varje rapporttillfälle utvärderar KPA Livförsäkring om det finns objektiva belägg som tyder på att en finansiell tillgång eller grupp av tillgångar är i behov av nedskrivning till följd av att en eller flera händelser (förlusthändelser) inträffat efter det att tillgången redovisats för första gången och att dessa förlusthändelser har en inverkan på de uppskattade framtida kassaflödena från tillgången eller gruppen med

tillgångar. Om det finns objektiva bevis som tyder på att ett nedskrivningsbehov kan finnas så betraktas dessa tillgångar som osäkra. Objektiva bevis utgörs av observerbara förhållanden som inträffat och som har en negativ inverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet. Objektiva belägg för att en eller flera händelser inträffat som påverkar uppskattade framtida kassaflöden är exempelvis följande; betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller gäldenären, att långgivaren beviljat låntagaren en eftergift som en följd av dennes finansiella svårigheter och som annars inte hade övervägts, ett avtalsbrott, såsom uteblivna eller försenade betalningar av räntor eller kapitalbelopp, att det är sannolikt att låntagaren kommer att gå i konkurs eller genomgå annan finansiell rekonstruktion samt negativ värdeutveckling på pantsatta tillgångar.

Det redovisade värdet efter nedskrivningar på tillgångar tillhörande kategorin lånefordringar och kundfordringar vilka redovisas till upplupet anskaffningsvärde beräknas som nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterade med den effektiva ränta som gällde då tillgången redovisades första gången. Tillgångar med en kort löptid diskonteras inte. En nedskrivning belastar resultaträkningen. En nedskrivning återförs om det både finns bevis på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av det nedskrivna beloppet. Nedskrivningar av tillgångar inom kategorin lånefordringar och kundfordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

4.2 Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar består av Livförsäkringsavsättningar, Oreglerade skador samt Återbäring och rabatter (tilldelad återbäring). Förändring av försäkringstekniska avsättningar för försäkringsavtal redovisas över resultaträkningen under respektive rubrik. Se även not 25, Livförsäkringsavsättning, not 26, Oreglerade skador, samt not 27 Återbäring och rabatter.

4.2.1 Livförsäkringsavsättningar

Företagets balans- och resultaträkning är helt knutna till försäkringsgrenen Gruppliv- och Tjänstegruppliv-

försäkring. KPA Livförsäkrings livförsäkringsavsättningar och avsättning för oreglerade skador är avsedda att täcka de framtida kostnaderna för riskskyddet som de försäkrade åtnjuter enligt 9§ i KPA Livförsäkrings försäkringsvillkor. Riskskyddet utgör det efterskydd som ges vid avgång ur tjänst vid arbetsoförmåga, arbetslöshet, ny anställning utan jämförbar försäkring och ålderspensionering. Företagets aktuarie beräknar avsättningarna med hjälp av statistiska och aktuariella metoder som anpassats till företagets historiska erfarenheter och observationer i försäkringsbeståndet. Livförsäkringsavsättningarna avser framtida dödsfall för de försäkrade med efterskydd. Vid beräkning tillämpas betryggande antaganden.

4.2.2 Oreglerade skador

Avsättningar görs för försäkringsfall som har rapporterats men inte reglerats samt för inträffade men ännu ej rapporterade försäkringsfall. Storleken på avsättningarna beror på företagets erfarenhet. Oreglerade skador inklusive IBNR beräknas med en schablonmetod och fastställs vid ingående av året, utan diskontering. Denna reserv sätts utifrån betryggande antaganden som baseras på statistik från tidigare skadeår.

4.2.3 Återbäring och rabatter

Avsättning för tilldelad återbäring består av återbäring som tilldelats försäkringstagarna men vid bokslutstillfället ännu ej fördelats till betalning.

4.2.4 Förlustprövning

KPA Livförsäkrings tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper för försäkringstekniska avsättningar innebär automatiskt en prövning av att avsättningarna är tillräckliga med avseende på förväntade framtida kassaflöden.

4.3 Andra avsättningar

En avsättning är en skuld som är oviss vad gäller förfallotidpunkt och/eller belopp. En avsättning redovisas i balansräkningen när det uppstår en förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Där effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, beräknas avsättningar genom diskontering av det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som återspeglar aktuella marknadsbedömningar av peng-

ars tidsvärde och, om det är tillämpligt, de risker som är förknippade med skulden. En förpliktelse kan vara formell och informell. En avsättning redovisas enligt IAS 37. Om dessa villkor inte är uppfyllda redovisas ingen avsättning i balansräkningen, istället uppstår en eventualförpliktelse om kriterierna är uppfyllda för en eventualförpliktelse. Avsättningar omprövas vid varje bokslutstillfälle.

4.3.1 Pensioner och liknande förpliktelser

Pensionsförpliktelserna i KPA Livförsäkring omfattar avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser. De förmånsbestämda pensionsplanerna är tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens pensionsstiftelse eller genom försäkring.

4.3.1.1 Avgiftsbestämda pensionsplaner

Som avgiftsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där KPA Livförsäkrings förpliktelse är begränsad till de avgifter företaget åtagit sig att betala. I sådant fall beror storleken på den anställdes pension på de avgifter som företaget betalar till planen eller till ett försäkringsföretag och den kapitalavkastning som avgifterna ger. Följaktligen är det den anställda som bär den aktuariella risken (att ersättningen blir lägre än förväntat) och investeringsrisken (att de investerade tillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna). Företagets förpliktelser avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad i resultaträkningen i den takt de intjänas genom att de anställda utfört tjänster åt företaget under en period.

4.3.1.2 Förmånsbestämda pensionsplaner

I juridisk person tillämpas andra principer för redovisning av förmånsbestämda pensionsplaner än de som anges i IAS 19. KPA Livförsäkring följer Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkningen av den förmånsbestämda förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen då de uppstår.

4.3.1.3 Pensionering i egen regi

KPA Livförsäkring har utöver de kollektivavtalade pensioner som tryggats i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse utfäst till anställda födda 1955 och tidigare att ersätta 65 procent av lönen för de medarbetare som väljer att gå i pension från 62 års ålder. Förändring i pensionsförpliktelserna redovisas över resultaträkningen i posten Driftskostnader.

4.4 Eventualförpliktelser

Under eventualförpliktelser redovisas förpliktelser som härrör från inträffade händelser som inte uppfyller krav på att redovisas som skuld eller avsättning. Detta då det inte är troligt att en kostnad kommer att uppstå och/eller att förpliktelsen inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet.

4.5 Koncernbidrag

Erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas i Eget kapital. Skattekonsekvenser som kan uppstå i samband med koncernbidrag redovisas med utgångspunkt från den underliggande transaktionen, det innebär att skatt hänförliga till erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas i eget kapital.

Not 2. Upplysningar om risker

Denna not beskriver KPA Livförsäkrings riskhantering och lämnar kvantitativa och kvalitativa upplysningar om försäkringsrisker, finansiella risker och verksamhetsrisker.

Företagets riskhanteringssystem

KPA Livförsäkrings riskhanteringssystem syftar till att skapa struktur och stöd för verksamheten i arbetet med att hantera risker. Riskhanteringssystemet omfattar strategier, processer, rutiner och metoder för hur risker ska identifieras, värderas/mätas, hanteras, övervakas, följas upp och rapporteras samt hur uppgifter och ansvar för detta är fördelat. Riskhanteringssystemet är formaliserat genom styrande regelverk i form av policyer, riktlinjer och instruktioner. KPA Livförsäkring bedrivs enligt ömsesidiga principer vilket innebär att företagets risker ytterst bärs av försäkringstagarkollektivet. Eftersom syftet med risktagandet är att skapa värde för kunderna är risk

en central komponent i KPA Livförsäkrings affärsmodeller. Risktagandet i företaget ska ske medvetet och kunna ställas i relation till företagets solvens- och kapitalsituation.

Riskfilosofi i sammandrag

Riskfilosofin anger KPA Livförsäkrings övergripande inställning till risk och risktagande. Företagets riskfilosofi är att risk ska tas medvetet och att risktagandet ska styras som en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Företaget ska ta risker som förväntas addera sådant värde till kundnyttan att det motiverar tillskottet till det totala risktagandet. Risker som inte bedöms addera värde ska begränsas i den utsträckning som är ekonomiskt försvarbart. Företaget ska enbart ta risk inom områden där det finns ett stort kunnande och kapacitet att hantera risk. Risktagandet styrs genom den formaliserade struktur som ges av företagets riskhanteringssystem. För att riskhanteringssystemet ska fungera och skapa nytta i den dagliga verksamheten arbetar KPA Livförsäkring kontinuerligt med att följa upp och stärka företagets riskkultur. Riskkulturen är resultatet av medarbetarnas värderingar, attityder och beteenden samt förståelse för riskernas natur och företagets principer för riskhantering.

Riskaptitramverket

Företagets riskaptitramverk, som beslutas årligen av styrelsen, är ett stöd för verksamheten vid styrning av företagets riskexponering. Riskaptitramverket består av komponenterna riskaptit, risktolerans, risk- och kapitalmätt, eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder. Riskaptitramverket binder samman företagets processer för mål- och strategiformulering, riskhantering och verksamhetsstyrning. Resultatet av företagets strategi- och affärsplaneringsprocess, samt företagets egen risk- och solvensbedömning, ska stämmas av med gällande riskaptitramverk och utgör även underlag för riskaptitramverkets utformning.

Den kvalitativa riskaptiten uttrycks genom användandet en skala från "söka" till "undvika". Risker som söks är risker som förväntas bidra positivt till företagets måluppfyllnad och där osäkerheten avseende möjligheten till måluppfyllnad är acceptabel och hanterbar. Risker som undviks är risker som företaget inte är villigt att exponera sig för då de positiva konsekvenserna inte förväntas överväga de negativa eller osäkerheten är större än vad företaget är villigt

eller kapabelt att hantera. Risktoleransen uttrycker vilken nivå på dessa risker som styrelsen är villig att ta. Risktoleransen anges i form av en gräns med tillhörande eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder som, i händelse av att toleransgränsen överträds, kan genomföras i syfte att återföra riskexponeringen inom risktoleransen.

Riskbaserad verksamhetsstyrning

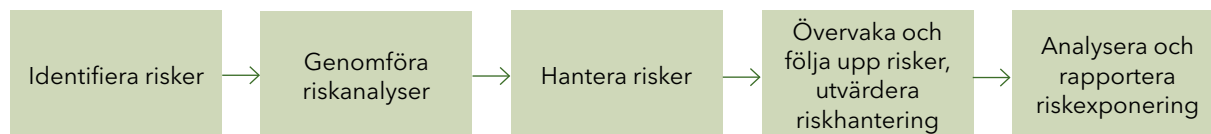
KPA Livförsäkrings riskhanteringssystem baseras på principen om riskbaserad verksamhetsstyrning. Detta innebär att förändringar i företagets riskexponering, som kan uppstå till följd av beslut på olika nivåer, styrs genom att riskerna på ett strukturerat och transparent sätt identifieras, analyseras och hanteras. Detta görs samordnat med övriga analyser som ge-

nomförs i verksamheten. Särskilt väsentliga områden som omfattas av riskbaserad verksamhetsstyrning är företagets strategi- och affärsplanering, förvaltning av kapital, produkt- och erbjudandehantering samt hantering av andra väsentliga verksamhetsförändringar.

Den samlade effekten som KPA Livförsäkrings övergripande strategier och affärsplaner har på riskexponering och kapitalbehov analyseras och stäms av mot riskaptiten genom en egen risk- och solvensbedömning. Styrelsen ges information om huruvida de långsiktiga mål och strategier samt affärsplaner och aktiviteter som föreslås, är förenliga med företagets riskaptit och kapitalbehov både på kort och lång sikt. Styrelsen beslutar årligen den egna risk- och solvensbedömningen.

Riskhanteringsprocessen

Företagets riskhanteringsprocess är integrerad i verksamhetsprocesserna och består av de olika steg som beskrivs nedan.

Risker på både kort och lång sikt identifieras med hjälp av olika metoder beroende på kategorier av risk. Syftet med riskidentifieringen är att öka insikten om vilka händelser som kan uppstå och deras konsekvenser. Identifierade risker, inklusive deras orsaker och konsekvenser, dokumenteras och kategoriseras. Därefter sker en bedömning av riskernas sannolikhet och konsekvens. Värdering av konsekvenser görs utifrån kundpåverkan, påverkan på varumärke och ekonomisk påverkan. För risker som bedöms samverka eller enskilt ha stor påverkan på flera områden inom verksamheten tillämpas scenarioanalyser.

Företagets riskaptit är vägledande för beslut om hantering av risker och risktagandet begränsas av företagets risktolerans. Metod för hantering av enskilda risker eller kategorier av risker beror på riskens art, omfattning och komplexitet. Beslut tas om riskerna ska accepteras, reduceras, ökas eller elimineras. Verksamheten genomför beslutade åtgärder samt följer

upp att åtgärderna får avsedd effekt. Riskfunktionen övervakar och stödjer första ansvarslinjen och följer upp och utvärderar riskhanterande åtgärder. De risker som identifieras rapporteras kontinuerligt vidare i organisationen till berörda parter, inklusive riskfunktionen. Rapporterings- och eskaleringsrutiner är anpassade efter organisationsstrukturen och vad som är mest lämpligt för respektive riskkategori.

Minst två gånger per år sammanställer riskfunktionen en riskrapport där en samlad bild av riskläget återges till vd och styrelse. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ information om företagets risker samt övergripande status på riskhanterande åtgärder. Därutöver rapporterar riskfunktionen omgående till vd och/eller styrelse om det finns allvarliga brister avseende riskhantering eller om händelser inträffat som kan leda till en materiell förändring av företagets riskexponering.

Risk- och kontrollorganisation

Styrelsen i KPA Livförsäkring har det yttersta ansvaret för att verksamheten bedrivs med god riskhantering. Ansvaret för riskhantering inom företaget följer i övrigt principen om de tre ansvarslinjerna.

Första ansvarslinjen

Den första ansvarslinjen utgörs av verksamheten där riskerna tas, vilket även innebär ansvar för att riskerna hanteras. Inom första ansvarslinjen är affärsområdeschefer och chefer för centrala enheter ansvariga för att identifiera, analysera/värdera, hantera och dokumentera risker inom sina ansvarsområden.

Detta innefattar även eventuell utlagd verksamhet. I chefsansvaret ingår att säkerställa god intern kontroll genom att se till att processer och rutiner möjliggör ett medvetet risktagande. Detta sker genom implementerade effektiva kontroller och övervakning av processer. Chefer på alla nivåer ansvarar för att den verksamhet de leder bedrivs enligt fastställda principer för riskhantering.

Alla medarbetare i företaget har, inom ramen för sina arbetsuppgifter, eget ansvar för att identifiera, hantera och rapportera risker. Medarbetarna ska även rapportera incidenter såväl som väsentliga brister, limitöverträdelser och andra avvikelser till närmaste chef och/eller till funktionerna i andra ansvarslinjen i enlighet med vid var tid gällande rutiner. Första ansvarslinjen ska ge andra och tredje ansvarslinjen tillgång till den information dessa behöver för att kunna genomföra kontroller och analyser av företagets riskexponering.

Andra ansvarslinjen

Den andra ansvarslinjen utgörs av aktuarie-, risk- och compliancefunktionerna. Dessa funktioner är underställda vd och stödjer vd och styrelse i deras arbete med att fullgöra sitt ansvar för riskhantering, intern kontroll och regelefterlevnad i företaget. Inom andra ansvarslinjen har riskfunktionen ansvar för att utveckla och förvalta riskhanteringssystemet i enlighet med de krav och principer som anges i företagsstyrningspolicyn och övriga styrande regelverk för riskhantering. Riskfunktionen ska stödja, övervaka och vid behov utmana första ansvarslinjens identifiering, analys, värdering och hantering av risker. När det gäller risker i försäkringsrörelsen ansvarar aktuariefunktionen för motsvarande aktiviteter. Riskfunktionen

och aktuariefunktionen ska även tillhandahålla metod- och dokumentationsstöd och stödja första linjen vid tillämpningen av dessa. Ansvar, uppgifter och rapporteringsrutiner för andra ansvarslinjens funktioner har fastställts i styrande regelverk. För att säkerställa ett aktivt informationsutbyte mellan ansvarslinjerna och öka kvalitén i beslutsunderlag och rapportering till vd och styrelse finns en riskkommitté där risk- och kapitalfrågor bereds och diskuteras. Första och andra ansvarslinjen är representerade i riskkommittén.

Tredje ansvarslinjen

Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen som arbetar på styrelsens uppdrag. Internrevisionen granskar och utvärderar riskhanteringssystemet, samt första och andra ansvarslinjens arbete med intern styrning och kontroll inklusive riskhantering. Ansvar och uppgifter för internrevisionen fastställs av styrelsen i styrande regelverk.

Styrelsens ansvar

Styrelsen är ytterst ansvarig för riskhanteringen. Ansvaret innebär bland annat att säkerställa att riskhanteringssystemet är ändamålsenligt och proportionerligt i förhållande till verksamhetens komplexitet och riskexponering. Styrelsen ansvarar även för uppföljning av att företagets riskhanteringssystem fungerar i enlighet med styrelsens avsikter. Styrelsen beslutar om företagets riskaptit och risktolerans och säkerställer att riskaptiten och principerna för riskhantering ligger i linje med företagets långsiktiga mål, strategier och affärsplaner. Styrelsen ska även säkerställa att den får tillgång till information om och har förståelse för de materiella risker som företaget är eller kan bli exponerat för. Slutligen ska styrelsen säkerställa att information från riskhanteringssystemet beaktats vid styrelsebeslut, hur detta sker ska dokumenteras. Styrelsen för KPA Livförsäkring har utsett ett risk- och kapitalutskott. Utskottet har bland annat till uppgift att utvärdera riskhanteringssystemet och företagets väsentliga risker.

Vd:s ansvar

Vd ska leda företaget i enlighet med de regelverk styrelsen fastställt. Vd ska därutöver fastställa de styrande regelverk som behövs för att tydliggöra ansvar och genomförande av riskhantering.

Väsentliga risker i KPA Livförsäkring

KPA Livförsäkring definierar risk som osäkerhet om framtida händelser och deras effekter på företagets möjligheter att nå sina mål. Händelser kopplade till försäkringsavtalen eller finansiella händelser som kan påverka företagets möjligheter att nå sina mål kallas försäkringsrisker respektive finansiella risker. Risker kan även uppstå till följd av omvärldshändelser, internt beslutsfattande eller icke ändamålsenliga interna processer, system och bemanning. Dessa risker rymms inom kategorin verksamhetsrisker. I kommande avsnitt beskrivs KPA Livförsäkrings försäkringsrisker, finansiella risker samt verksamhetsrisker.

Hantering av försäkringsrisk

KPA Livförsäkring ska vara ett ansvarstagande och pålitligt företag med god kontroll av försäkringsriskerna. Hantering och värdering av risker i försäkringsverksamheten är grundläggande för alla försäkringsföretag.

KPA Livförsäkring erbjuder endast Tjänstegrupp-livförsäkring men exponeras för ett antal olika försäkringsrisker. Risker förekommer i samband med tecknande av försäkring och i samband med beräkning av försäkringstekniska avsättningar. Konsekvenser av dessa risker beaktas när försäkringsvillkor utformas, premier och åtaganden fastställs och när försäkringstekniska avsättningar beräknas. Verktyg för riskhantering kan skilja sig åt mellan olika typer av risker. Ett stort försäkringstagarkollektiv bidrar till en utjämning av de olika riskerna.

Den övergripande styrningen av försäkringsriskerna fastställs i de försäkringstekniska riktlinjerna och det försäkringstekniska beräkningsunderlaget. De försäkringstekniska riktlinjerna innehåller bland annat principer för hur premier bestäms och hur försäkringstekniska avsättningar beräknas och hur överskott fördelas. Riktlinjerna är också styrande för uppföljningen av gjorda antaganden. Riktlinjerna beslutas av styrelsen. I det försäkringstekniska beräkningsunderlaget, som beslutas av vd, anges vilka antaganden och beräkningsmetoder som ska gälla för att riktlinjerna ska uppfyllas. Aktuarietfunktionen föreslår förändringar av försäkringstekniska riktlinjer medan chefsaktuarien föreslår förändringar av försäkringstekniskt beräkningsunderlag.

Dödlighetsrisk

Med dödlighetsrisk avses risken för att KPA Livförsäkrings möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av en ökad dödlighet bland de försäkrade. Dödlighetsrisken vid tecknandet är risken att dödligheten underskattas i de antaganden som används för premieberäkning. Konsekvensen av felaktiga premieantaganden blir att premien inte täcker försäkringens utbetalningar. En underskattad dödlighet medför också att de beräknade avsättningarna blir otillräckliga.

Riskerna hanteras genom att dödligheten i bestånden följs upp, och genom att dödlighetsantaganden uppdateras. I samband med skadereglering av dödsfall sker en bedömning av om den försäkrade uppfyller kraven i villkoren för att omfattas av försäkringen.

Sjuklighetsrisk

Med sjuklighetsrisk avses risken för att KPA Livförsäkrings möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av de försäkrades sjuktillstånd. Försäkringsvillkoren anger bl.a. att under vissa förutsättningar så omfattas försäkrade av ett efterskydd vid insjuknande. Vid tecknandet av försäkring är risken att sjukligheten underskattas när premien ska fastställas. En underskattad sjuklighet kan också medföra att avsättningarna är otillräckliga.

Riskerna hanteras genom att sjukligheten i beståndet följs upp.

Driftskostnadsrisk

Med driftkostnadsrisk avses risken för att KPA Livförsäkrings möjlighet att nå sina mål påverkas av förändringar av drifts-, anskaffnings- och skadebehandlingskostnader. Driftskostnadsrisken vid tecknandet är risken att driftskostnaderna underskattas i de antaganden som används för premieberäkning. Konsekvensen av felaktiga premieantaganden blir att premien inte täcker försäkringens driftskostnader. Underskattade driftskostnader kan medföra att otillräckliga avsättningar beräknas. Med felaktiga reservsättningsantaganden räcker inte reserverade driftskostnader till för hantering av de skador – rapporterade eller ej rapporterade – som inte slutreglerats. Förutsättningar för hantering av driftskostnadsrisken skapas genom uppföljning av driftskostnaderna i företaget.

Katastrof- och koncentrationsrisk

Med katastrofrisk avses risken för att KPA Livförsäkrings möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av naturkatastrofer, epidemier eller katastrofer orsakade av mänskliga aktiviteter.

KPA Livförsäkring har ett återförsäkringsprogram som omfattar katastrofåterförsäkring för olyckshändelser med mer än ett dödsfall.

Koncentrationsrisk avser istället risken för att KPA Livförsäkrings möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av försäkringsrisker. Koncentrationsrisker kan medföra att enskilda händelser kan få betydande konsekvenser.

För kollektivavtalad försäkring har företaget ingen möjlighet att styra över riskspridningen men då försäkringen omfattar över en miljon försäkrade bland Sveriges kommuner och landsting ger detta en riskutjämning i form av en större förutsägbarhet om den totala ersättningens omfattning.

Katastrof- och koncentrationsrisker utvärderas löpande och återförsäkringsprogrammet justeras vid behov.

Övrigt

Utöver ovan nämnda försäkringsrisker så kan förändringar i lagar och externa regelverk också få betydelse för KPA Livförsäkrings möjlighet att nå sina mål.

Även risken för inflation kan påverka, då utbetalda försäkringsersättningar är värdesäkrade. Dessa risker hanteras bland annat genom omvärldsbevakning och justerad prissättning.

Mätning och exponering av försäkringsrisk

För att mäta hur exponerat företaget är mot försäkringsrisker görs stresstester och framåtblickande analyser. Beräkningarna görs enligt standardformeln i Solvens II-regelverket samt enligt egen bedömning (internt kapitalkrav). Den största försäkringsrisken

företaget är exponerat för är dödlighetsrisk i form av katastrofrisk. Kapitalkravet för katastrofrisk enligt standardformeln är 444,7 miljoner kr per 2018-12-31 (447,9 miljoner kr per 2017-12-31).

Mätning av försäkringsrisker sker även genom uppföljning. Bland annat sker uppföljning av det så kallade riskresultatet. Uppföljning sker också av använda antaganden och av hur känsliga avsättningarna är för en förändring av dessa. De försäkringstekniska avsättningarnas känslighet visas under rubriken "Känslighetsanalyser". Där illustreras hur resultatet och det egna kapitalet skulle påverkas vid en förändring av antaganden.

Avsnittet "Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare uppskattningar" belyser över/underskott som uppstått de senaste två skadeåren på grund av skillnaden mellan faktiska skadeanspråk och beräknade.

Känslighetsanalyser

I tabellen visas hur de försäkringstekniska avsättningarna skulle förändras om antaganden om dödlighet eller kostnadsinflation förändrades. En förändring av arbetsförmågan vid värdering av det efterskydd som finns i produkten tjänstegruppvis avspeglar sig inte i de försäkringstekniska avsättningarna. Vid värderingen antas att arbetsförmågan kvarstår till och med pensionsåldern, vilket är den längsta period som man kan erhålla efterskydd. De försäkringstekniska avsättningarnas känslighet för en förändring av räntan framgår av avsnittet om finansiella risker.

Känsligheten i avsättningarna för dödlighet visas genom att dödssannolikheten antas öka med 10 procent. En ökad dödssannolikhet innebär ökade avsättningar för efterskyddet.

Känsligheten i avsättningarna för driftskostnader visas genom att kostnadsinflationen ökas med 1 procentenhet.

Analyserna är gjorda för respektive antagande oberoende från varandra.

Känslighetsanalyser för försäkringsrisk, Mkr			
2018	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Försäkringstekniska avsättningar	2 228	-	-
Dödlighet	2 274	-46	-36
Kostnadsinflation	2 229	-1	-1
2017			
Försäkringstekniska avsättningar	2 491	-	-
Dödlighet	2 543	-52	-41
Kostnadsinflation	2 492	-1	-1

Koncentrationer av försäkringsrisk

Koncentration av försäkringsrisk uppstår om riskexponeringen är koncentrerad till ett fåtal försäkrade eller viss geografisk plats.

För kollektivavtalad försäkring har företaget ingen möjlighet att styra över riskspridningen men inom ett

och samma kollektiv är riskerna spridda på ett stort antal olika försäkringar. Detta illustreras i nedanstående tabell som visar antal försäkringsavtal fördelat på olika åldersintervall.

2018	Antal avtal
0-30 år	253 810
31-40 år	251 655
41-50 år	298 128
51-60 år	319 927
61 år och äldre	170 870
Totalt	1 294 390

2017	Antal avtal
0-30 år	233 207
31-40 år	246 521
41-50 år	299 179
51-60 år	324 535
61 år och äldre	205 512
Totalt	1 308 954

Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare uppskattningar

Tabellen nedan visar ackumulerade över/underskott i förhållande till uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av varje skadeår för de senaste två åren.

Frigjort dödsfallskapital, Mkr	2018	2017
Beräknad	70	81
Utfall	54	60
Dödsfall, resultat	17	21

Rapportering av försäkringsrisk

Som ett led i KPA Livförsäkrings interna uppföljning och riskhantering informeras styrelsen löpande om utvecklingen av försäkringsriskerna. I riskrapporten, riskfunktionens rapport om risker till vd och styrelse, ges en samlad bild av riskläget, inklusive försäkringsrisker. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ uppföljning av risker.

I aktuarierapporten rapporterar aktuariefunktionen till styrelsen om förändrade metoder och modeller för hantering av försäkringsrisk i samband med tecknande av försäkring och beräkning av försäkringstekniska avsättningar, liksom förändringar av parametrar. I KPA Livförsäkrings egna risk- och solvensbedömning beskrivs de risker som KPA Livförsäkring är, eller kommer att bli, exponerad för under den treåriga affärsplaneringsperioden 2019-2021.

KPA Livförsäkring bedriver övrig livförsäkringsverksamhet. Detta innebär bland annat att KPA Livförsäkring, såväl externt som internt, rapporterar kapitalkrav beräknade i enlighet med standardformeln i Solvens II. Dessutom rapporteras ett internt kapitalkrav enligt egen bedömning.

Finansiella risker

Finansiell risk definieras som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av finansiella händelser. Exempel på händelser kan vara marknadshändelser såsom aktiekursfall eller förändring av marknadsräntor men även andra finansiella händelser som förändrad kreditvärdighet eller fallissemang hos motparter.

Målet för förvaltningen av tillgångarna är att uppnå högsta möjliga reala avkastning och att på bästa sätt bidra till en stabil och konkurrenskraftig premie under gällande risk- och placeringsrestriktioner. Valet av tillgångsportfölj görs med utgångspunkten att företaget ska tåla en mycket svag utveckling på de finansiella marknaderna. Ytterligare begränsningar vid valet av sammansättningen av tillgångsportföljer är att regulatoriska krav, så som solvens, ska uppfyllas med marginal beslutat av styrelsen.

Styrelsen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av företagets tillgångar och anger ramar och limiter för exponeringar samt styrelsens policys för verksamheten. Vd ansvarar för att förvaltningen av företagets tillgångar sker inom de ramar och anvis-

ningar som styrelsen givit samt för översynen av placeringsriktlinjerna.

Vid valet av placeringsinriktning beaktas tillgångarnas och skuldernas egenskaper såsom förväntad avkastning, risk och korrelation samt prognoser för försäkringsrörelsens utveckling. Därutöver gör företaget en miljö- och etikanalys av de företag där placeringar görs. Den placeringsinriktning som fastställs ger ramar för tillgångsförvaltningen. Inom dessa ramar och limiter ansvarar avdelningen för kapitalförvaltning och hållbarhet för den löpande förvaltningen och för spridningen mellan olika tillgångsslag såsom aktier, obligationer, valutor, fastigheter samt specialplaceringar (såsom hedgefonder eller placeringar i syfte att uppnå en exponering mot råvaror och infrastruktur).

Placeringar sköts både internt och genom externt utlagda förvaltningsuppdrag. Löpande aktie- och ränteförvaltning samt värdepappersadministration har lagts ut till Swedbank Robur. Placeringar vars huvudsyfte är att matcha placeringsrisker i åtagandena eller justera portföljens risknivå hanteras internt inom avdelningen för kapitalförvaltning och hållbarhet. Även specialplaceringar sköts internt inom företaget.

Hantering av finansiella risker

Företagets kapitalförvaltning ansvarar för att styra, följa upp och utvärdera hur de utlagda förvaltningsuppdragen sköts. Swedbank Robur ansvarar för daglig kontroll av efterlevnaden av gällande placeringsriktlinjer samt att resultatet av utförd kontroll rapporteras till Riskfunktionen och företagets kapitalförvaltning. Riskfunktionen genomför självständig uppföljning av exponeringar på daglig basis av de limiter som fastställts av styrelsen. Rapportering sker regelbundet till vd och styrelse avseende utvecklingen av de finansiella riskerna och omgående av eventuella överträdelser av limiterna.

I placeringsriktlinjerna anges principerna för vilka instrument, emittenter och motparter som är tillåtna att använda i förvaltningen av placeringstillgångarna. Den totala tillgångsportföljen i KPA Livförsäkring är sammansatt av delportföljer: aktier, räntor, specialplaceringar och bolagsstrategiska innehav.

I huvudsak används derivat för att skräddarsy portföljens risknivå. Ett annat syfte med derivat är att matcha marknadsrisker i åtagandena, exempelvis med ränteswappar för att reducera balansräkningens räntekänslighet.

Bolagsstrategiska innehav är innehav som anses vara av särskilt strategiskt värde för företaget. Endast styrelsen får fatta beslut om placeringar av detta slag. Exempel på sådant innehav är aktier i koncernföretag. Inom avdelningen för kapitalförvaltning finns Riskstyrningskommittén som sammanträder veckovis. Vid dessa möten diskuteras riskexponeringen i förvaltningsportföljerna och beslut fattas och protokollförs. Under året har handel skett med aktier, räntebärande värdepapper, valutor och derivat på dessa (aktieindexterminer, ränteterminer och valutaterminer).

Marknadsrisker

Med marknadsrisk avses risken för att företags möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadspriser. Marknadsrisken är en betydande risk för KPA Livförsäkring och delas i sin tur in i aktiekursrisk, ränterisk, spreadrisk

samt valutarisk. Dessa risker mäts på flera sätt, dels m h a SCR beräkningar samt dels m h a ett internt kapitalkrav (ICR). I tabellerna nedan redovisas känslighetsanalyser för respektive risktyp. I känslighetsanalyserna tas hänsyn till effekten av eventuella derivatpositioner.

Känslighetsanalys av aktiekursrisk

Med aktiekursrisk avses risken för att företags möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i aktiekurser.

I tabellen nedan, Känslighetsanalys aktiekursrisk, redovisas effekten på resultat före skatt och eget kapital vid en nedgång med tio procent i marknadsvärdet på samtliga innehav. För aktiederivat redovisas risken som värdeförändringen på derivatpositionen då den underliggande tillgången minskar i värde i samma utsträckning som övriga aktieinnehav.

Känslighetsanalys - aktiekursrisk, Mkr	2018		2017	
	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Aktier	1 135	-114	1 312	-131
Investeringsfonder aktier	-	-	-	-
Aktierelaterade derivatinstrument	-	-7	-	-11
Nettopåverkan resultat före skatt		-120		-142
Nettopåverkan eget kapital		-94		-111

Företagets exponering av onoterade aktier framgår av not 14.

Känslighetsanalys av ränterisk

Med ränterisk avses risken för att företags möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsräntor. Värderingen av företags åtaganden är av stor betydelse för det finansiella resultatet och företags stabilitet. Ränterisken, dvs risken för förändringar i marknadsräntor, påverkar företags riskutrymme.

För KPA Livförsäkring är det ofördelaktigt med stigande marknadsräntor eftersom värdet av de räntebärande tillgångarna då minskar mer än vad

avsättningsbehovet gör. Denna räntekänslighet justeras löpande till önskad nivå genom justering av utlagda räntemandat och genom handel med räntederivat.

Ränterisken mäts genom ett ränteskifte med +/- 1 procentenhet vid beräkningen av tillgångsvärdenas känslighet. I KPA Livförsäkring mäts ränterisken för åtaganden genom en parallellförskjutning av diskonteringsräntan med +/- 1 procentenhet. Diskonteringskurvorna har ett golv vid noll.

Känslighetsanalys - ränterisk, Mkr	2018		2017	
	Marknads- värde	Känslighet	Marknads- värde	Känslighet
Ökning av marknadsränta				
Värdeförändring räntebärande tillgångar	3 287	-113	3 397	-122
Minskning av redovisat värde på försäkringstekniska avsättningar	2 228	24	2 491	26
Nettopåverkan årets resultat		-89		-97
Nettopåverkan eget kapital		-		-75

Känslighetsanalys - ränterisk, Mkr	2018		2017	
	Marknads- värde	Känslighet	Marknads- värde	Känslighet
Minskning av marknadsränta				
Värdeförändring räntebärande tillgångar	3 287	105	3 397	108
Ökning av redovisat värde på försäkringstekniska avsättningar	2 228	-13	2 491	-16
Nettopåverkan årets resultat		92		92
Nettopåverkan eget kapital		-		71

Följande tabell illustrerar hur företaget är exponerat för ränterisk utifrån räntebärande tillgångar och skulders räntebindningstid

Räntebindningstider för tillgångar och skulder 2018				
Ränteexponering, Mkr	< 5 år	5-15 år	> 15 år	Totalt
Tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inkl. upplupen ränta)	2 842	445	-	3 286
Andra räntebärande finansiella instrument	145	-	-	145
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	2 987	445	-	3 432
Skulder och avsättningar				
Försäkringstekniska avsättningar	801	1 057	370	2 228
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	801	1 057	370	2 228
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	2 186	-612	-370	1 204
Nominellt värde räntederivat	-97	-	-	-97
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	2 090	-612	-370	1 107
Räntebindningstider för tillgångar och skulder 2017				
Ränteexponering, Mkr	< 5 år	5-15 år	> 15 år	Totalt
Tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inkl. upplupen ränta)	2 984	413	-	3 397
Andra räntebärande finansiella instrument	122	-	-	122
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	3 106	413	-	3 519
Skulder och avsättningar				
Försäkringstekniska avsättningar	872	1 198	421	2 491
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	872	1 198	421	2 491
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	2 234	-785	-421	1 028
Nominellt värde räntederivat	72	-	-	72
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	2 306	-785	-421	1 100

Ränterisk kassaflöde

I tabellen nedan framgår hur en ökning eller sänkning av marknadsräntan på 0,5 procent påverkar ränteintäkter respektive räntekostnader för tillgångar och skulder med räntebindningstid på upp till ett år.

Ränterisk kassaflödesrisk, Mkr	2018	2017
Ökning av marknadsräntan		
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	1	-8
Ränteintäkter för övriga räntebärande tillgångar	1	1
Minskning av marknadsräntan		
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	-1	8
Ränteintäkter för övriga räntebärande tillgångar	-1	-1

Valutarisk

Med valutarisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i valutakurser. I de fall tillgångar eller skulder är exponerade mot andra valutor än svenska kronor uppstår valutarisk. Valutaexponering får endast förekomma mot de valutor där exponering kan uppstå genom placeringar i aktier, räntor, specialplaceringar, bolagsstrategiska placeringar eller där exponeringen har sitt ursprung i försäkringsåtagandena. Valutaexponeringen begränsas genom fastställda limiter och

styrts främst genom nyttjandet av valutaterminer och -swappar. Företagets försäkringsåtaganden är enbart denominerade i svenska kronor.

I tabellen nedan, känslighetsanalys valutarisk, redovisas effekten på balansräkning och resultat av en förstärkning med 10 procent i den svenska kronan mot samtliga aktuella valutaexponeringar. Beräkningen utförs för nettoposition med avseende på förändring i varje enskild valuta företaget är exponerad mot. Företagets valutaexponering före och efter säkring med derivat redovisas i nedanstående tabell.

2018					
Valutakursexponering, Mkr	USD	JPY	EUR	GBP	Övrigt
Placeringstillgångar					
Aktier och andelar	434	58	74	43	83
Övriga tillgångar	9	-	15	-	-
Summa tillgångar	442	59	90	43	83
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	442	59	90	43	83
Nominellt värde valutaterminer	-120	-	-92	-	-17
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	322	59	-3	43	66

2017					
Valutakursexponering, Mkr	USD	JPY	EUR	GBP	Övrigt
Placeringstillgångar					
Aktier och andelar	497	70	103	63	115
Övriga tillgångar	5	0	14	0	1
Summa tillgångar	501	70	117	63	115
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat					
	501	70	117	63	115
Nominellt värde valutaterminer	-68	5	-132	-	-18
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	433	75	-15	63	97

Känslighetsanalys - valutakursrisk

Tabellen visar hur en ogynnsam förändring med tio procent av företagets nettoexponering mot respektive valutor (efter ekonomisk säkring med derivat) påverkar resultat före skatt och eget kapital.

Känslighetsanalys valutakursrisk, Mkr	2018		2017	
	Marknads- värde	Känslighet	Marknads- värde	Känslighet
USD	322	-33	433	-43
JPY	59	-6	75	-8
GBP	43	-5	63	-6
EUR	-3	-	-15	1
Övrigt	66	-8	97	-10
Nettopåverkan resultat före skatt		-52		-65
Nettopåverkan eget kapital		-40		-51

Kreditrisk

Kredit-, motparts- och emittentrisker är risker att motparter eller emittenter inte fullgör sina finansiella förpliktelser och att eventuella säkerheter inte täcker fordran. Företaget har som policy att i huvudsak endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet och för en förteckning över godkända emittenter och motparter. Kredit- och motpartsriskerna i denna del av verksamheten bedöms därför vara små. Kreditrisk uppstår i placeringsverksamheten, men även inom återförsäkring.

Kreditrisk i derivat

För standardiserade derivat begränsas kreditrisken till medel på konto hos den så kallade clearingkontohållaren. För icke standardiserade derivat begränsas kreditrisken i enlighet med ISDA-avtal och CSA-avtal.

Mätning av kreditrisk

Den kreditriskexponering (efter avdrag för förlustreserver, kvittning och efter värde av säkerheter) som företaget har för i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av tabellen nedan (Maximal kreditexponering). Kredit- och motpartsriskerna bedöms vara små.

Maximal kreditriskexponering, Mkr	2018			2017		
	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto
Tillgångsklass						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 266	-	3 266	3 369	-	3 369
Utlåning till kreditinstitut	7	-	7	9	-	9
Derivat	5	-	5	4	-	4
Fordringar ¹⁾	43	-	43	22	-	22
Kassa och bank	145	-	145	122	-	122
Upplupna ränteintäkter	20	-	20	28	-	28
Summa i balansräkningen	3 486	-	3 486	3 554	-	3 554

¹⁾ Fordringar avseende direkt försäkring och övriga fordringar, exklusive skattefordringar som avser t.ex. mervärdesskatt.

Kreditkvalitet exkl. återförsäkring, Mkr 2018											
Låg-hög kreditrisk ¹⁾	Låg kreditrisk					Normal rating		Hög kreditrisk		Förfallna, nedskrivna, omförhandlade fordringar ⁴⁾	Brutto före kvittning och förlusträse- ringar
	AAA	AA	A	BBB	Utan rating	BB	Utan rating	B-CCC	Utan rating		
Tillgångsklass											
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²⁾	3 079	188	-	-	-	-	-	-	-	-	3 266
Utlåning kreditinstitut	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	7
Derivat	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	5
Fordringar ³⁾	-	-	-	-	-	-	43	-	-	-	43
Kassa och bank	-	50	9	-	85	-	-	-	-	-	145
Upplupna ränteintäkter	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
Summa i balansräkningen	3 098	239	21	-	85	-	43	-	-	-	3 485
<i>Varav tillgångar med avtalsenliga kassaflöden i balansräkningen ¹⁾</i>	-	-	-	-	56	-	43	-	-	-	99
<i>Verkligt värde för tillgångar med avtalsenliga kassaflöden som inte har låg kreditrisk ¹⁾</i>	-	-	-	-	-	-	43	-	-	-	43

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9. Upplysningar avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket. Upplysningar om kreditkvalitet förtydligas genom att företaget delar in kvaliteten i grupper för låg, normal och vad företaget anser vara hög kreditrisk. Vidare lämnas separat information för Finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t.ex. övriga fordringar och banktillgodohavanden för t.ex. leverantörsbetalningar. För upplysningar om avtalsenliga kassaflöden per slag av tillgång se not Finansiella tillgångar och skulder/Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument, där lämnas även information för jämförelseåret 2017. Upplysningar om låg, normal och hög kreditrisk för föregående år 2017 lämnas inte eftersom bedömning av kreditkvalitet för tillgångar som saknar externa kreditvärderingar inte blir relevant att upprätta i efterhand.

²⁾ Avser räntebärande värdepapper exklusive räntefonder.

³⁾ Fordringar avser övriga fordringar, exklusive skattefordringar som avser t.ex. mervärdesskatt.

⁴⁾ Upplysning om förfallna, nedskrivna och omförhandlade fordringar lämnas för finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden som värderas till upplupet anskaffningsvärde.

2017					
Kreditkvalitet exkl. återförsäkring, Mkr	AAA	AA	A	Ingen rating	Totalt
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	2 238	644	515	-	3 397
Övriga finansiella tillgångar har ingen rating	-	-	-	122	122
Summa	2 238	644	515	122	3 519

Kreditrisk i fordringar på återförsäkrare

Försäkringsföretagets återförsäkringspolicy innebär att avtal endast ingås med återförsäkrare med kreditbetyg A eller högre. Återförsäkrarnas kreditvärdighet ses över regelbundet för att säkerställa att det beslutade återförsäkringsskyddet upprätthålls. Per balansdagen finns inga fordringar på återförsäkrare.

Finansiell koncentrationsrisk

Med finansiell koncentrationsrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av tillgångar, motparter eller emittenter. I relation till marknadsriskerna bedöms koncentrationsrisker i företaget vara låga genom den diversifiering som ges av företagets placeringsinriktning.

Den finansiella koncentrationsrisken följs upp för stora koncentrationer av riskexponeringar. De största koncentrerade exponeringarna följs upp särskilt genom scenarioanalys och uppföljning av utveckling av värde och andel av tillgångsportföljen. Tabellerna nedan avser företagets största koncentrationer.

2018		
Väsentliga koncentrationer av kreditexponering, Mkr	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Handelsbanken	627	627
Swedbank	597	408
Nordea	463	463
SEB	425	425
KFW	30	-

2017		
Väsentliga koncentrationer av kreditexponering, Mkr	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Swedbank	617	556
Nordea	610	610
Handelsbanken	542	542
SEB	515	515
SBAB	18	18

Väsentliga koncentrationer av aktieinnehav

Tabellerna nedan avser företagets största aktieinnehav.

2018	
Väsentliga koncentrationer av aktieinnehav, Mkr	Totalt
Ericsson	36
Atlas Copco	31
Swedbank A	26
Nordea	26
Assa Abloy	22

2017	
Väsentliga koncentrationer av aktieinnehav, Mkr	Totalt
Atlas Copco A	50
Nordea	48
Swedbank A	28
Ericsson	25
Assa Abloy	24

Likviditetsrisker

Företaget definierar likviditetsrisk som risken att företaget inte kan infria sina betalningsförpliktelser eller att finansiella transaktioner inte kan genomföras alternativt endast genomföras till avsevärd merkostnad, förlust eller oönskad riskexponering.

Företaget hanterar likviditetsrisk med hjälp av buffertar som står i proportion mot prognoser av likviditetsbehov på kort och lång sikt. Likviditetsbehov på kort sikt hanteras genom att hålla en tillräcklig kassa i form av banktillgodohavanden. Likviditetsbehov på lång sikt hanteras genom att en tillräckligt hög andel av företagets tillgångar består av likvida värdepapper.

Företaget mäter och följer upp likviditetsrisk med hjälp av likviditetsriskkvoter. Kvoten för likviditetsrisk på kort sikt baseras på banktillgodohavanden, in- och utflöden. Likviditetsrisken på lång sikt mäter

andelen likvida tillgångar i relation till företaget försäkringstekniska avsättningar. Per 2018-12-31 var andelen likvida tillgångar 93 %.

För att hantera risken att finansiella transaktioner inte kan genomföras alternativt endast genomföras till avsevärd merkostnad, förlust eller oönskad riskexponering placeras tillgångarna i huvudsak i värdepapper med god likviditet. För derivat har handel i huvudsak skett i marknader med god likviditet, varför likviditetsrisken bedöms vara låg.

Företagets likviditetsrisk anses vara av ringa betydelse i den totala riskbilden.

Företagets likviditetsexponering med avseende med återstående löptider på finansiella skulder framgår av tabellen nedan.

Tabellen visar odiskonterade nominella värden.

2018		Återstående löptider			
Likviditetsrisker, Mkr	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid
Skulder	-	8	-	-	25

2017		Återstående löptider			
Likviditetsrisker, Mkr	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid
Skulder	-	7	-	-	7

Verksamhetsrisker

Med verksamhetsrisk avses risken för att företags möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i verksamhetens omvärld, interna miljö eller till följd av strategiska, affärsrelaterade eller operativa beslut. Verksamhetsrisk delas in i följande underkategorier:

Affärsrisk

Affärsrisk, som avser risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av strategiska eller affärsrelaterade beslut eller händelser utanför företagets direkta kontroll. Affärsrisker kan till exempel uppstå till följd av innovationer och marknadsförändringar, regelverksförändringar, makroekonomiska och politiska händelser eller vid strategiska eller affärsrelaterade beslut. Affärsriskerna påverkas av företagets förmåga att hantera förändringar.

Affärsrisk delas in i omvärldsrisk (händelser utanför företagets direkta kontroll) och beslutsrisk (att strategiska eller affärsrelaterade beslut baseras på otillräckliga underlag eller analyser).

Operativ risk

Med operativ risk avses risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i den löpande verksamhetens genomförande, som uppstår till följd av processer, system eller människor.

Hantering av verksamhetsrisker

En grundläggande princip inom företaget är att risk ska tas medvetet och riskhanteringen är därför en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Riskhanteringen i företaget sker systematiskt både i verksamhetsprocesserna (löpande verksamheten) som i

affärsplanering och inför väsentliga förändringar. Vid riskidentifiering av verksamhetsrisker är utgångspunkten verksamhetens mål, en aktuell omvärldsanalys och nulägesbedömning, informationsklassning samt eventuella incidenter. Omvärldsanalysen ska innefatta bevakning av nya riskområden.

Riskhanteringsprocessen för verksamhetsrisk följer i allt väsentligt den process som beskrivs under rubrik "Riskhanteringsprocessen". Rapportering av verksamhetsrisker sker två gånger per år till vd och styrelse i den riskrapport som sammanställs av riskfunktionen.

Kontinuitetsplanering

Om händelser inträffar trots att riskreducerande åtgärder har vidtagits begränsas konsekvensen av dessa händelser med hjälp av kontinuitetsplaner och krisberedskap. Kris och kontinuitetsplaner är upprättade inom företaget och övas i syfte att kunna hantera en eventuell krissituation och begränsa effekterna av negativa händelser. Styrelsens övergripande mål och krav när det gäller kontinuitetshantering tydliggörs i interna regelverk.

Incidenthantering

Incidenter rapporteras av alla medarbetare, åtgärder dokumenteras och följs upp. Rapporterade incidenter kategoriseras och värderas. Information om incidenter används vid identifiering och analys av verksamhetsriskerna.

Kapitalhantering

I kapitalhanteringspolicyn fastställer styrelsen de övergripande principerna för kapitalhantering och likviditetshantering i KPA Livförsäkring. Policyn utgör styrelsens verktyg för styrning av företaget med avseende på härledning och hantering av målintervall, kapitalbas och likviditetsriskhantering.

Policyn säkerställer att företaget är ändamålsenligt kapitaliserat för att vid varje tidpunkt klara den dagliga driften, täcka risker och åtaganden i verksamheten. Detta möjliggörs genom regelbunden utvärdering av målintervall samt analys av solvenssituation i företaget. Kapitalhanteringsprocessen ska vara samordnad med affärsplanering, egen risk- och solvensbedömning samt riskhanteringssystem för företaget. Kapitalhanteringen ska vara ändamålsenlig för styrning och måluppfyllnad, samt uppfylla alla gällande regelverkskrav. Kapitalhanteringen ska vara

i enlighet med egen risk- och solvensbedömning och gällande affärsplaner för företaget.

Mål för kapitalisering

Företaget har definierat ett kapitalmål kompletterat med ett målintervall uttryckt i SCR-kvot. Kapitalmålet definieras som en långsiktig målbild kring vilken SCR-kvoten tillåts fluktuera beroende av exempelvis svängningar på de finansiella marknaderna och variationer i försäkringsrörelsens resultat. Fluktuationen förväntas ske i huvudsak mellan målintervallets övre och nedre kapitalmål nivå. Kapitalmålet ska ta sin utgångspunkt i den stipulerade risktoleransnivån samt i övervägande om ytterligare kapital krävs i form av kapitalbuffertar.

Kapitalbas

I företagets kapitalbas ska det ingå aktiekapital, överkursfond, uppskjutna skattefordringar (netto), konsolideringsfond och den avstämningsreserv som tillkommer genom att värdering av posterna i Solvens II-balansräkningen respektive den finansiella rapporteringen skiljer sig åt.

Aktuell kapitalsituation

Företaget har under 2018 genomfört en egen risk- och solvensbedömning för den treåriga affärsplaneringsperioden 2019 till 2021. Det övergripande syftet med den egna risk- och solvensbedömningen är att utifrån företagets strategier, affärsplaner och exponeringar bedöma företagets solvensbehov samt säkerställa att företaget klarar att möta riskerna och det regulatoriska kapitalkravet.

Den egna risk- och solvensbedömningen visar att KPA Livförsäkring har en mycket stabil finansiell situation och är tillräckligt kapitaliserat för att genomföra sin affärsplan. SCR-kvoten enligt basscenariot ökar under affärsplaneringsperioden 2019-2021, vilket beror på antagandet att balansräkningen krymper i takt med att återbäring konsumeras i form av premierabatter till arbetsgivarna. Vid utveckling enligt beslutad affärsplan klarar företaget alla toleransnivåer kopplade till både SCR-kvot, och regulatoriskt kapitalkrav under hela affärsplaneringsperioden.

För kvantitativa upplysningar se avsnitt femårsöversikt.

Not 3. Premieinkomst

Mkr	2018	2017
Inbetalda och tillgodoförda gruppförsäkringspremier, löpande premier	357	383
Premieskatt	-63	-104
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	294	279
Premier för avgiven återförsäkring	0	0
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)	294	279

Not 4. Kapitalavkastning, intäkter

Mkr	2018	2017
Utdelning på aktier och andelar	37	37
Ränteintäkter m m		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	18	19
Övriga ränteintäkter	-	0
Valutakursvinster, netto	42	0
Realisationsvinster, netto		
Aktier och andelar	70	88
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	24	34
Summa	191	178

Not 5. Orealiserade vinster på placeringstillgångar

Mkr	2018	2017
Aktier och andelar, netto	-	57
Summa	-	57

Not 6. Utbetalda försäkringsersättningar

Mkr	2018	2017
Utbetalda försäkringsersättningar	-291	-286
Skaderegleringskostnader	-14	-13
Summa	-305	-298

Not 7. Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar

Mkr	2018	2017
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar		
Livförsäkringsavsättningar	45	89
Summa	45	89

Not 8. Driftskostnader

Mkr	2018	2017
Anskaffningskostnader	-1	-1
Administrationskostnader	-25	-22
Summa	-25	-23
Övriga driftskostnader		
Skaderegleringskostnader ingående i Utbetalda försäkringssättningar	-14	-13
Kostnader för kapitalförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-6	-6
Summa	-20	-19
Summa driftskostnader	-45	-42
Totala driftskostnader uppdelade på kostnadsslag		
Personalkostnader	-6	-6
Andra verksamhetsrelaterade kostnader	-39	-36
Driftskostnader	-45	-42

Tkr	2018	2017
Arvode till revisorer		
Ernst & Young AB		
Revisionsuppdrag ¹⁾	-300	-335
KPMG AB		
Revisionsuppdrag ¹⁾	-56	-106
Övriga tjänster	-	-50
Summa	-356	-491

¹⁾ Med revisionsuppdrag avses lagstadgad revision av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens och vd:s förvaltning samt revision och annan granskning utförd i enlighet med överenskommelse eller avtal. Detta inkluderar övriga arbetsuppgifter som det ankommer på företagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

Not 9. Kapitalavkastning, kostnader

Mkr	2018	2017
Kapitalförvaltningskostnader	-7	-7
Räntekostnader m m	-1	-1
Valutakursförluster, netto	-	-46
Summa	-8	-54

Not 10. Orealiserade förluster på placeringstillgångar

Mkr	2018	2017
Aktier och andelar, netto	-169	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper, netto	-14	-36
Summa	-183	-36

Not 11. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument

2018, Mkr	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
Finansiella tillgångar					
Aktier och andelar	3	-	-	-	3
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	26	-	-	-	26
Övriga fordringar	-	-	0	-	0
Kassa och bank	-	-	2	-	2
Summa	29	-	3	-	31
Finansiella skulder					
Derivat, netto	-	-24	-	-	-24
Övriga skulder	-	-	-	0	0
Summa	-	-24	-	0	-25
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	29	-24	3	0	7

Not 11. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument, forts.

2017, Mkr	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål			
Finansiella tillgångar					
Aktier och andelar	131	-	-	-	131
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	19	-	-	-	19
Derivat, netto	-	2	-	-	2
Övriga fordringar	-	-	0	-	0
Kassa och bank	-	-	-1	-	-1
Summa	150	2	-1	-	151
Finansiella skulder					
Övriga skulder	-	-	-	0	0
Summa	-	-	-	0	0
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	150	2	-1	0	151

Not 12. Skatter

Mkr	2018	2017
Skatt på årets resultat		
Aktuell skattekostnad	-26	-16
varav inkomstskatt	-26	-16
Uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt	37	10
Summa	11	-6
Aktuell skattekostnad avseende inkomstskatt		
Periodens skattekostnad	-26	-15
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	1	-1
	-26	-16
Specifikation av uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt		
Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader andra finansiella placeringstillgångar	32	10
Uppskjuten skatt avseende förändring i skattesats	5	0
Summa	37	10
Skatt avseende inkomstskatt		
Aktuell skatt avseende inkomstskatt	-26	-16
Uppskjuten skatt	37	10
Summa	11	-6
Avstämning av effektiv skattesats avseende inkomstskatt		
Resultat före skatt	-17	53
Summa resultat i inkomstbeskattad verksamhet	-17	53
Skatt enligt gällande skattesats, 22%	4	-12
Skatteeffekt andra icke avdragsgilla kostnader/ej skattepliktiga intäkter	1	-1
Skatteeffekt hänförlig till tidigare år samt ändrade skattesatser ¹⁾	4	-1
Skatteeffekt hänförlig till avräkning av utländsk skatt	2	7
Summa	11	-6

¹⁾I juni 2018 beslutades att bolagsskatten ska sänkas och att sänkningen ska ske stegvis. För åren 2019-2020 sänks bolagsskatten till 21,4 procent och för åren 2021 och framåt sänks bolagsskatten till 20,6 procent. Vi har omvärderat uppskjutna skatteskulder och uppskjutna skattefordringar enligt nya regler och bolagsskattesatser.

Not 13. Aktier och andelar i koncernföretag

Moderföretag (ej konsoliderade dotterföretag), Mkr	Eget kapital 2018	Resultat 2018	Organisations- nummer	Antal	Kapital- andel i %	Bokfört värde 2018	Bokfört värde 2017
KPA Pensions- försäkring AB (publ)	66 449	4 290	516401-6544	300 000	100	344	344

Ovanstående dotterföretag konsolideras ej på grund av utdelningsförbud. Hela överskottet i dotterföretaget tillfaller försäkringstagarna i form av återbäring och kan således inte disponeras av moderföretaget. Verkligt värde anses därför motsvaras av bokfört värde.

Mkr	2018	2017
Akkumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans	344	344
Utgående balans	344	344
Akkumulerade nedskrivningar		
Ingående balans	-	-
Utgående balans	-	-
Bokfört värde 31 december 2018	344	344

Koncernföretag	Säte	Kapitalandel i %	
		2018	2017
KPA Pensionsförsäkring AB (publ)	Stockholm	100	100
Kungsbrohus Holding AB	Stockholm	70	70
Litreb III AB	Göteborg	100	100
Stopstorp KB	Stockholm	100	100
KB Sandspridaren	Stockholm	100	100
Fastighets KB Mariaporten	Göteborg	100	100
Hyresbostäder Sköndal KB	Göteborg	100	100
Fastighets KB Spårvagnen	Stockholm	100	100
Fastighets KB Sejen	Stockholm	100	100
Fastighets KB Lommanian	Stockholm	100	100
Hyresbostäder i Pålsjö KB	Stockholm	100	100
Fastighets KB Limhamns Sjöstad	Stockholm	100	100

Not 14. Aktier och andelar

Mkr	2018	2017
Svenska och utländska		
Anskaffningsvärde	798	839
Verkligt värde	1 135	1 312
varav:		
Noterade aktier	1 135	1 312
Onoterade aktier	0	0

Not 15. Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Mkr	2018	2017
Upplupet anskaffningsvärde		
Svenska staten	671	694
Svenska bostadsinstitut	1 492	1 691
Svenska kommuner	569	410
Övriga svenska emittenter	421	506
Övriga utländska emittenter	70	11
Summa	3 223	3 312
varav:		
Noterade	3 223	3 312
Verkligt värde		
Svenska staten	696	724
Svenska bostadsinstitut	1 503	1 709
Svenska kommuner	574	414
Övriga svenska emittenter	423	510
Övriga utländska emittenter	71	12
Summa	3 266	3 369
varav:		
Noterade	3 266	3 369
Positiv skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	210	256
Negativ skillnad till följd av att bokfört värde understiger nominella värden	0	-1
Vid värdering av räntebärande värdepapper enligt upplupet anskaffningsvärde skulle balansposten redovisas till ett belopp på	3 223	3 312

Not 16. Utlåning kreditinstitut

Mkr	2018	2017
Kreditinstitut inom EU	-	1
Kreditinstitut övriga världen	7	8
Summa	7	9

Not 17. Derivat

Mkr	2018	2017
Derivatinstrument med positiva värden		
Verkligt värde		
Aktieterminer	-	0
Ränteterminer	-	0
Valuteterminer	5	4
Summa	5	4
Derivatinstrument med negativa värden		
Verkligt värde		
Aktieterminer	0	0
Ränteterminer	0	0
Valuteterminer	0	4
Summa	0	4

Nominellt belopp/återstående kontraktsenlig löptid, Mkr	2018	2017
Derivat med positiva värden		
Under 1 år		
Aktieterminer	0	0
Ränteterminer	94	68
Valuteterminer	5	3
Summa	99	71

Nominellt belopp/återstående kontraktsenlig löptid, Mkr	2018	2017
Derivatinstrument med negativa värden		
Under 1 år		
Aktieterminer	0	0
Ränteterminer	742	241
Valuteterminer	0	4
Summa	742	245

Not 18. Upplysningar om kvittning

Företaget har ISDA avtal för OTC derivatavtal. Detta avtal ger parterna en kvittningsrätt av marknadsvärdet på skulder mot marknadsvärdet på fordringarna på motparten i fall av allvarligt betalningsfallissemang. Vidare har företaget i flera fall CSA avtal som kräver den ena parten i derivatavtalet ska ställa säkerhet till den andra om marknadsvärdet på en skuldposition överstiger en överenskommen nivå under en överenskommen tidsperiod.

2018, Mkr		Brutto-belopp	Kvittning i balans-räkningen	Netto-belopp i balans-räkningen	Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		Netto-belopp
					Finansiella instrument	Erhållen /Erlagd kontant säkerhet	
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	5	-	5	0	-	5
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	0	-	0	0	-	-

2017, Mkr		Brutto-belopp	Kvittning i balans-räkningen	Netto-belopp i balans-räkningen	Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		Netto-belopp
					Finansiella instrument	Erhållen /Erlagd kontant säkerhet	
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	4	-	4	-4	-	0
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	4	-	4	-4	0	-

Not 19. Övriga fordringar

Mkr	2018	2017
Fordringar på koncernföretag som ej konsolideras	0	0
Fordringar kapitalförvaltning	29	7
Övriga fordringar	13	16
Summa	42	22

Not 20. Finansiella tillgångar och skulder

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

2018-12-31, Mkr	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Nivåindelning verkligt värde				Tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument verkligt värde ¹⁾					
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål					Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2
Tillgångar												
Aktier och andelar	1 135	-	-	-	1 135	1 135	1 135	-	0	-	1 135	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 266	-	-	-	3 266	3 266	3 266	-	-	-	3 266	
Utlåning till kreditinstitut	-	-	7	-	7	7	-	-	-	-	7	
Derivat	-	5	-	-	5	5	-	5	-	-	5	
Övriga fordringar	-	-	43	-	43	43	-	-	-	13	29	
Kassa och bank	-	-	145	-	145	145	-	-	-	86	60	
Upplupna ränteintäkter	20	-	-	-	20	20	20	-	-	-	20	
Summa finansiella tillgångar	4 422	5	195	-	4 621	4 621	4 421	5	0	99	4 522	
Aktier och andelar i koncernföretag	-	-	-	-	344	344	-	-	-	-	-	
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	344	344	-	-	-	-	-	
Summa tillgångar	4 422	5	195	-	4 965	4 965	4 421	5	-	-	-	
Skulder												
Derivat	-	0	-	-	0	0	0	0	-	-	-	
Övriga skulder	-	-	-	33	33	33	-	-	-	-	-	
Summa finansiella skulder	-	0	-	33	34	34	0	0	-	-	-	
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	2 329	2 329	-	-	-	-	-	
Summa skulder	-	0	-	33	2 363	2 363	0	0	-	-	-	

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9. Upplysningar lämnas för finansiella tillgångar och avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket.

²⁾ Avser finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t.ex. övriga fordringar och banktillgodohavanden för t.ex. leverantörsbetalningar. Tillgångarna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

³⁾ Andra finansiella tillgångar avser alla andra finansiella tillgångar som inte hänförs till kategorin finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden. Tillgångarna värderas till verkligt värde via resultaträkningen.

Not 20. Finansiella tillgångar och skulder, forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

2017-12-31, Mkr	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Lån och andra fordringar Övriga finansiella skulder Redovisat värde Verkligt värde				Nivåindelning verkligt värde			Tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument verkligt värde ¹⁾	
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål					Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden SPPI ²⁾	Andra finansiella tillgångar ³⁾
Tillgångar											
Aktier och andelar	1 312	-	-	-	1 312	1 312	1 312	-	0	-	1 312
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 369	-	-	-	3 369	3 369	3 369	-	-	-	3 369
Utlåning till kreditinstitut	-	-	9	-	9	9	-	-	-	-	9
Derivat	-	4	-	-	4	4	0	4	-	-	4
Övriga fordringar	-	-	22	-	22	22	-	-	-	16	6
Kassa och bank	-	-	122	-	122	122	-	-	-	54	69
Upplupna ränteintäkter	28	-	-	-	28	28	28	-	-	-	28
Summa finansiella tillgångar	4 709	4	153	-	4 866	4 866	4 709	4	0	70	4 797
Aktier och andelar i koncernföretag	-	-	-	-	344	344	-	-	-		
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	344	344	-	-	-		
Summa tillgångar	4 709	4	153	-	5 211	5 211	4 709	4	0		
Skulder											
Derivat	-	4	-	-	4	4	0	4	-		
Övriga skulder	-	-	-	14	14	14	-	-	-		
Summa finansiella skulder	-	4	-	14	18	18	0	4	-		
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	2 620	2 620	-	-	-		
Summa skulder	-	4	-	14	2 638	2 638	0	4	-		

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9. Upplysningar lämnas för finansiella tillgångar och avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket.

²⁾ Avser finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t.ex. övriga fordringar och banktillgodohavanden för t.ex. leverantörsbetalningar. Tillgångarna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

³⁾ Andra finansiella tillgångar avser alla andra finansiella tillgångar som inte hänförs till kategorin finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden. Tillgångarna värderas till verkligt värde via resultaträkningen.

Not 20. Finansiella tillgångar och skulder, forts.

Information om finansiella instruments verkliga värden

I ovanstående tabell lämnas upplysningar om hur verkligt värde bestämts för de finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen.

Uppdelning av hur verkligt värde bestämts görs utifrån följande tre nivåer.

Nivå 1: enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument

Nivå 2: utifrån direkt eller indirekt observerbar marknadsdata som inte inkluderas i nivå 1

Nivå 3: utifrån indata som inte är observerbara på marknaden

Inga betydande överföringar mellan nivå 1, 2 och 3 har skett under året.

Information om verkligt värde för finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen

För finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen, såsom utlåning till kreditinstitut, övriga fordringar, kassa och bank, upplupna ränteintäkter, övriga upplupna intäkter, skulder till kreditinstitut, övriga skulder och övriga upplupna kostnader anses det bokförda värdet reflektera det verkliga värdet.

Värderingsprocessen för finansiella instrument

Verkliga värden för finansiella tillgångar och skulder som handlas på en aktiv marknad baseras på noterade priser. För övriga finansiella instrument använder sig företaget av andra värderingstekniker. Finansiella instrument där handeln inte är frekvent och det verkliga värdet därför mindre objektivt, krävs i varierande utsträckning att bolaget gör bedömningar beroende på likviditet, koncentrationer, osäkerheter beträffande marknadsfaktorer, prisantaganden och andra risker som påverkar ett specifikt instrument.

Företaget har ett värderingsforum för att uppfylla intern kontroll med hänsyn till finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde i balans-

räkningen. Värderingsforum, där CFO är beslutande, har övergripande ansvar för att kontrollera alla väsentliga värderingar till verkligt värde.

Värderingsforum hålls kvartalsvis för att analysera väsentliga ej observerbara indata och justeringar i värderingar. Om tredjepartsinformation används vid värdering utvärderas om informationen uppfyller kraven enligt IFRS, inklusive i vilken nivå i verkligtvärdehierarkin som innehavet ska kategoriseras.

Värderingsforumets huvuduppgift är att fastställa värderingsramverket för samtliga finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Detta innefattar en värderingsinstruktion som är gemensam för samtliga försäkringsföretag. Väsentliga värderingsfrågor rapporteras till Revisionskommittén.

Företaget har ett flertal kontroller för att säkerställa korrekt värdering för finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Det inbegriper bland annat oberoende kontroller av priser, uppföljning av avkastning mot index mm.

Finansiella instrument noterade på en aktiv marknad

För finansiella instrument som är noterade på en aktiv marknad bestäms verkligt värde med utgångspunkt från tillgångens noterade köpkurs på balansdagen utan tillägg för transaktionskostnader (till exempel courtage) vid anskaffningstillfället. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad om noterade priser med lätthet finns tillgängliga på en börs, hos en handlare, mäklare, branschorganisation, företag som tillhandahåller aktuell prisinformation eller tillsynsmyndighet och dessa priser representerar faktiska och regelbundet förekommande marknadstransaktioner på affärsmässiga villkor. Eventuella framtida transaktionskostnader vid en avyttring beaktas inte. För finansiella skulder bestäms verkligt värde utifrån noterad säljkurs. Sådana instrument återfinns på balansposterna aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper. Den största delen av företagets finansiella instrument åsätts ett verkligt värde med priser som är kvoterade på en aktiv marknad.

Finansiella instrument som inte är noterade på en aktiv marknad

Om marknaden för ett finansiellt instrument inte är aktiv, så tar företaget fram det verkliga värdet genom att använda en värderingsteknik. De använda värderingsteknikerna bygger i så hög utsträckning som möjligt på marknadsuppgifter och företagsspecifika uppgifter används i så låg grad som möjligt. Värderingstekniker används för följande klasser av finansiella instrument; derivat, obligationer och onoterade innehav av aktier vilka redovisas i balansposten aktier och andelar.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till verkligt värde. Aktier och andelar som är officiellt noterade värderas med hjälp av senaste officiella köpkurs, i lokal valuta.

För innehav i onoterade aktier, främst riskkapitalbolag, ska värderingen i första hand följa IPEVCs principer (International Private Equity and Venture Capital) eller likvärdiga värderingsprinciper och ska i första hand vara baserat på tillgängliga marknadspriser, men även andra värderingsmetoder som till exempel diskonterat kassaflöde, substansvärdeметоден, nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering används. Generellt gäller att innehaven ska uppvisa verkligt värde med beaktande av försiktighet och konsekvens i värderingen. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Verkligt värde för så kallade fond-i-fond ska fastställas utifrån underlag erhållet från extern part utsedd av fond i fondförvaltaren. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssätts. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Obligationer och andra räntebärande värdepapper värderas till verkligt värde. Både svenska och utländska obligationer och andra räntebärande värdepapper med officiell handel marknadsvärderas dagligen med hjälp av senaste officiella köpkurs i lokal valuta. För instrument utan officiell handel och där tillförlitliga marknadspriser inte finns att tillgå värderas instrumentet med hjälp av allmänt vedertagna vär-

deringsmodeller som innebär att kassaflöden diskonteras till relevant värderingskurva. Obligationer och andra räntebärande värdepapper utan officiell handel marknadsvärderas med hjälp av en yieldkurva baserad på Stibor (för löptider upp till 9 månader) respektive swapräntor (för löptider över 1 år) samt en marknads-mässig justering med en för respektive värdepapper bedömd rimlig creditspread.

Derivat

Börshandlade ränteterminer tas upp till det verkliga värdet utifrån senaste officiella köp- eller säljkurs. Valuteterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot kronor för aktuell valuta vid värderingsdagens slut och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid. Transaktionskostnader för derivat kostnadsförs.

Värderingstekniker och väsentliga indata för innehav tillhörande nivå 2

KPA Livförsäkring har innehav i valuteterminer och aktier vilka hänförs till värderingskategori 2. Valuteterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot svenska kronor för aktuell valuta och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid. Aktier tillhörande nivå 2 är noterade men marknaden bedöms inte vara aktiv.

Värderingstekniker och väsentliga ej observerbara indata för innehav tillhörande nivå 3

Till nivå 3 hänförs andelar i investeringsfonder. KPA Livförsäkrings innehav i investeringsfonder avser private equity. Fonderna värderas med alternativ värderingsmetod för vilka observerbara indata inte finns tillgänglig.

Värdering baseras på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren. Värderingen följer IPEVCs principer (International Private Equity and Venture Capital) utfärdade av EVCA (European Venture Capital Association), som är en sammanslutning av riskkapitalföreningar som har gått samman och tagit fram värderingsprinciper för beräkning av verkliga värden. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssätts. IPEVCs värderingsmetoder inkluderar användning av diskonterat kassaflöde, substansvärdeметоден, nyligen genomförs transaktioner och multipelvärdering, som innebär att jämförelse görs av relativa värden för aktie och/eller företaget s.k. multiplar (nyckeltal).

Not 21. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder

Mkr	2018			2017		
	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar						
Aktier och andelar i koncernföretag	-	344	344	-	344	344
Aktier och andelar	208	927	1 135	-	1 312	1 312
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	440	2 827	3 266	269	3 100	3 369
Utlåning till kreditinstitut	7	-	7	9	-	9
Derivat	5	-	5	4	-	4
Övriga fordringar	43	-	43	22	-	22
Kassa och bank	145	-	145	122	-	122
Upplupna ränte- och hyresintäkter	20	-	20	28	-	28
Summa tillgångar	867	4 098	4 965	454	4 756	5 210
Skulder och avsättningar						
Försäkringstekniska avsättningar						
Livförsäkringsavsättning	-	495	495	-	541	541
Oreglerade skador	-	188	188	-	195	195
Återbäring och rabatter	-	1 545	1 545	-	1 755	1 755
Aktuell skatteskuld	21	-	21	10	-	10
Uppskjuten skatteskuld	-	80	80	-	117	117
Derivat	0	-	0	4	-	4
Övriga skulder	33	-	33	14	-	14
Summa skulder och avsättningar	55	2 308	2 363	28	2 608	2 636

Not 22. Aktiekapital

	2018	2017
Antal aktier	72	72
Kvotvärde, kronor	10 000	10 000

Not 23. Disposition av företagets vinst eller förlust

Styrelsens förslag till vinstdisposition

Till årsstämman förfogande står enligt balansräkningen

Konsolideringsfond	2 508 039 557
Årets resultat	-5 981 807
Totalt, kronor	2 502 057 750

Styrelsen och vd föreslår stämman att 2 502 057 750 kronor balanseras i ny räkning.

Not 24. Obeskattade reserver

Periodiseringsfond , Mkr	2018	2017
Ingående balans	65	114
Avsättning	43	33
Upplösning	-10	-82
Utgående balans	98	65

Periodiseringsfond, Mkr	2018	2017
Avsättning 2012	-	10
Avsättning 2015	5	5
Avsättning 2016	17	17
Avsättning 2017	33	33
Avsättning 2018	43	-
Summa	98	65

Not 25. Livförsäkringsavsättning

Mkr	2018	2017
Ingående balans	541	629
Frigjort dödsfallskapital	-70	-81
Effekt av ändrad diskonteringsränta*	1	4
Prisbasbeloppet förändring	9	8
Frigjorda belastningar	-6	-7
Beståndsförändring	21	27
Antagande förändring	-	-38
Utgående balans	495	541

* Inkluderar effekt av ändrat värdesäkringsantagande

Ränteantagande

Förväntade kassaflöden diskonteras med ett antagande om aktuell ränta (per balansdag) som är av betryggande karaktär. Den betryggande diskonteringsräntan beräknas utgående från marknadsräntor för ränteswappar på balansdagen, justerade för kreditrisk, samt på en modellerad långsiktig terminsränta. Negativa marknadsnoteringar efter kreditjustering sätts till noll. Marknadsräntorna ges full vikt upp till tio år, varefter de fasas ut linjärt upp till tjugo års löptid. Därefter ska kurvan fullt ut konvergera mot den långsiktiga terminsräntan. Den långsiktiga terminsräntan uppgår till 4,2 procent.

Dödlighetsantaganden

KPA Livförsäkring tillämpar betryggande antaganden om dödlighet. Antagandena motsvarar aktuell erfarenhet inom KPA Livförsäkring.

Driftkostnadsantagande

En kostnad som är proportionell mot inbetald premie och denna kostnad motsvarar aktuell erfarenhet inom KPA Livförsäkring. Driftkostnadsantagande bestäms som en procentsats på avsättningarna.

Not 26. Oreglerade skador

Mkr	2018	Förändring	2017
Avsättning för fastställda skador	19	1	18
Avsättning för icke fastställda skador*	161	-9	170
Skadebehandlingsreserv	8	1	7
Avsättning för oreglerade skador	188	-7	195

* Varav IBNR 44 (42) miljoner kronor.

Avsättningen till icke fastställda skador sker utifrån statistik om inträffade skador under de föregående tre åren. Beloppet diskonteras inte.

Not 27. Återbäring och rabatter

Mkr	2018	2017
Ingående balans	1 755	1 695
Årets upplösning av tilldelad återbäring	-210	-140
Årets avsättning för tilldelad återbäring	0	200
Utgående balans	1 545	1 755

Fond för tilldelad återbäring används bl.a. för att finansiera framtida premier.

Not 28. Uppskjuten skatteskuld

Mkr	2018	2017
Uppskjutna skattefordringar (-) och skulder (+)		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	9	13
Aktier och andelar	70	104
Derivat	1	0
Summa	80	117

Samtliga förändringar mellan åren i posten uppskjuten skatt har redovisats som uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt i resultaträkningen.

I juni 2018 beslutades att bolagsskatten ska sänkas och att sänkningen ska ske stegvis. För åren 2019-2020 sänks bolagsskatten till 21,4 procent och för åren 2021 och framåt sänks bolagsskatten till 20,6 procent. Vi har omvärderat uppskjutna skatteskulder och uppskjutna skattefordringar enligt nya regler och bolagsskattesatser.

Not 29. Övriga skulder

Mkr	2018	2017
Skulder till koncernföretag som ej konsolideras	8	5
Skulder till närstående företag	0	1
Skulder till kapitalförvaltning	25	8
Summa	33	14

Not 30. Ställda säkerheter

Mkr	2018	2017
Övriga ställda säkerheter (bokfört värde)		
För försäkringstagarnas räkning registerförda tillgångar		
Aktier och andelar	1 135	1 312
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 263	3 362
Derivat	4	0
Kassa och bank	64	68
Upplupna räntor och hyresintäkter	20	28
	4 486	4 769
För andras räkning pantsatta tillgångar		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3	7
Likvida medel	7	9
Totalt ställda säkerheter	4 497	4 785

Säkerheter har ställts i enlighet med clearinginstitutens angivna marginalsäkerhetskrav.

Ställda säkerheter

I händelse av obestånd har försäkringstagarna förmånsrätt i de registerförda tillgångarna. KPA Livförsäkring har rätt att föra tillgångar in och ut ur registret så länge som tillgångarna enligt Försäkringsrörelselagen överstiger de åtaganden som företaget har mot försäkringstagarna. De försäkringstekniska åtagandena uppgår till 2 228 (2 491).

För andras räkning pantsatta tillgångar avser obligationer och likvida medel pantsatta för positioner i börshandlade derivat. Pantsättning är ett krav från clearinginstituten och således en förutsättning för handel.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser också likvida medel pantsatta för positioner i OTC-derivat. Pantsättningen avser reglering av orealiserat resultat och regleras via med motparterna ingångna ISDA-avtal.

Not 31. Eventualförpliktelser

Mkr	2018	2017
Eventualförpliktelser	-	-

Not 32. Upplysningar om närstående

Närstående parter

Denna not innehåller en beskrivning av väsentliga relationer mellan KPA Livförsäkring och övriga företag inom KPA Pension samt relationen till närstående företag i Folksam (Folksam Sak-koncernen respek-

tive Folksam Liv-koncernen) samt övriga närstående parter. Samtliga företag i Folksam definieras som närstående.

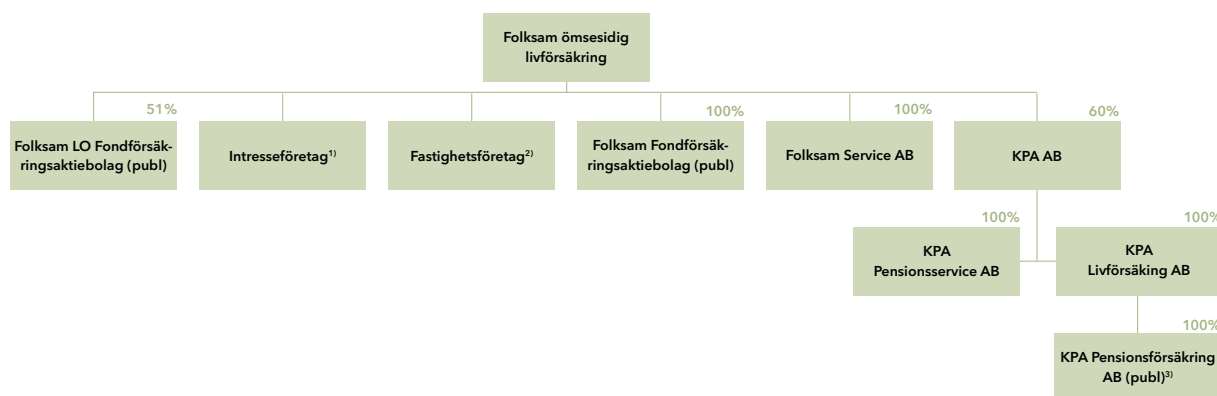
Övriga närstående parter utgörs av nyckelpersoner, nyckelpersoners nära familjemedlemmar (enligt definitionen i IAS 24) samt företag som står under

bestämmande eller betydande inflytande av nyckelpersoner eller deras nära familjemedlemmar. Med företag avses alla typer av företag och organisationer förutom företag i KPA Pension och Folksam och företag/organisationer med inflytande i KPA Pension och Folksam genom styrelserepresentation. Nyckelpersoner överensstämmer med de ledande befattningshavare för vilka upplysning lämnas avseende "Löner, ersättningar, arvoden och förmåner" i not 33. Det förekommer inga transaktioner med övriga närstående parter utöver normala kundtransaktioner

på marknadsmässiga villkor.

Bolagsstruktur

Folksam består av två koncerner. Folksam Liv-koncernen och Folksam Sak-koncernen. Bilden nedan visar legal struktur för Folksam Liv-koncernen. Detaljerad redovisning av samtliga Sak-koncernföretag finns i Folksam ömsesidig sakförsäkrings årsredovisning.

¹⁾ Detaljerad redovisning av intresseföretag finns i not 19-20 i årsredovisning för Folksam Liv.

²⁾ Detaljerad redovisning av dotterföretag finns i not 18 i årsredovisning för Folksam Liv.

³⁾ Detaljerad redovisning av dotter- och intresseföretag finns i not 17-18 i årsredovisning för KPA Pensionsförsäkring.

Upplysningar om hur närståendetransaktioner ingås och följs upp

Varje år beslutar styrelsen om en verksamhetsplan som bland annat beskriver ekonomiska mål och nyttjandet av gemensamma resurser. Vd ska regelbundet under året informera styrelsen om prognos och utfall av verksamhetsplanen. Principiella avvikelser från beslutad verksamhetsplan ska godkännas av styrelsen. I samband med årsbokslutet ska den slutliga fördelningen av kostnader mellan företagen beslutas av styrelsen.

Kostnadsfördelning

Varje företag, verksamhetsområde och produkt ska bära sina direkta och/eller indirekt hänförliga kostnader. Driftskostnader fördelas så långt möjligt efter faktiskt nyttjande på företag och produkt. Exempel på sådana kostnader är datorutrustning,

lokaler och telefoni. För övriga kostnader görs en bedömning av faktiskt nyttjande, utifrån bland annat tidsredovisning, antal transaktioner eller antal försäkringar kopplade till kostnaden. Exempel på sådana kostnader är utnyttjande av vissa stödenheter och marknadsföring.

KPA Pensionsförsäkring har rollen som inköpsföretag för övriga företag i KPA Pension. Företaget tillhandahåller också koncernledande funktioner, verksamhetsfunktioner samt stabsfunktioner. Företaget fakturerar månadsvis ut samtliga kostnader, exklusive företagets egna kostnader, till övriga företag inom KPA Pension. Kostnaderna faktureras i proportion till nyttjandegrad (dvs. respektive företag bär sina särkostnader samt en framräknad del av gemensamma kostnader). I första hand fördelas kostnaderna direkt till det företag där resurserna

förbrukas men när kostnader inte kan hänföras till ett enskilt företag används fördelningsnyckel.

Överenskommelser

Den kostnadsfördelning som överenskommits på övergripande nivå operationaliseras genom att interna överenskommelser upprättas mellan kostnadsställen/företag som interndebiteras. Överenskommelserna

dokumenteras och innehåller uppgifter om hur uppföljning och kontroll ska utföras.

Internränta

Internränta betalas för fordringar och skulder mellan företag inom KPA Pension och Folksam. Räntan är STIBOR 1 vecka. I KPA Livförsäkring uppgick internräntan 2018 till en intäkt om 18 (7) tusen kronor.

Närståendetransaktioner

Följande transaktioner har skett mellan KPA Livförsäkring och närstående parter inom:	2018				2017			
	Erlagd	Erhållen	Fordran	Skuld	Erlagd	Erhållen	Fordran	Skuld
KPA-koncernen, Tkr								
Moderföretag:			105	-			110	-
Administrativt stöd	30	-			3 982	-		
Dotterföretag:			-	4 623			-	5 446
Administrativt stöd	27 471	-			18 817	-		
Koncernföretag:			-	-			-	45
Administrativt stöd	-	-			607	-		
Summa	27 501	-	105	4 623	23 406	-	110	5 491
Folksam Liv-koncernen, Tkr								
Moderföretag:			-	3 572			-	-
Försäkringsrörelse	3 457	-			-	-		
Kapitalförvaltning	6 307	-			6 115	-		
Summa	9 763	-	-	3 572	6 115	-	-	-
Folksam Sak-koncernen, Tkr								
Moderföretag:			-	89			-	1 424
Administrativt stöd	732	-			4 745	-		
Summa	732	-	-	89	4 745	-	-	1 424
Summa	37 996	-	105	8 284	34 267	-	110	6 914

Försäkringsrörelsen består av kostnader för bland annat distribution, skadehantering, kundservice, försäkringsadministration och den gemensamma marknadsorganisationen. Med kapitalförvaltning avses kapitalförvaltningskostnaderna.

Bland IT-transaktionerna ingår bland annat datautrustning, drift och utveckling av system, trycksaker samt telefoni. Administrativt stöd avser kostnader inom övriga centrala enheter, exempelvis kostnader för hyra, personalkostnader, kommunikation, redovisning, revision och marknadsföring.

Not 33. Medelantal anställda samt löner och ersättningar

Medelantal anställda ¹⁾	2018	2017
Tjänstemän	-	-

¹⁾ Företagen inom Folksamgruppen tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera företag inom gruppen. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett företag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksamgruppen i förhållande till utfört arbete. Utifrån tillikaanställningsmodellen är medelantalet anställda i KPA Livförsäkring 8 (6) personer.

Löner, ersättningar och övriga förmåner, Tkr ¹⁾	2018	2017
Styrelse	878	801
Vd	1 102	1 117
Andra ledande befattningshavare	343	237
Summa ledande befattningshavare	2 323	2 155
Tjänstemän	-	-
Totalt	2 323	2 155
Sociala kostnader	1 537	1 579
varav pensionskostnader styrelse, inklusive löneskatt	-	-
varav pensionskostnader vd, inklusive löneskatt	680	630
varav pensionskostnader andra ledande befattningshavare, inklusive löneskatt	132	113

¹⁾ Vd är även verksam i andra KPA-företag. Lönekostnaderna fördelas därför mellan dessa företag. Ledande befattningshavare består av företagsledningen, som är tillika engagerad av samtliga företag i KPA Pension. Därför fördelas lönerna mellan företagen.

Fördelning kvinnor och män, ledande befattningshavare, antal	2018		2017	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Styrelse	3	7	3	7
Vd	-	1	-	1
Andra ledande befattningshavare	1	2	1	2
Summa kvinnor och män, ledande befattningshavare	4	10	4	10

Ersättningspolicy

Ersättningspolicy KPA Livförsäkring utgår från Folksam Livs ersättningspolicy samt de grundläggande värderingarna inom Folksam och har som mål att långsiktigt attrahera, motivera och behålla kvalificerade medarbetare med rätt kompetens vilka bidrar till att KPA Livförsäkring når sina mål och strategier på kort och lång sikt. Ersättningen ska vara individuell och differentierad, den ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar på KPA Livförsäkring. Ersättningarna

ska utformas och bestämmas utan hänsyn till kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

KPA Livförsäkring har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar. För att minimera överdrivet risktagande samt undvika intressekonflikter där kundens intressen inte tas till vara med tillbörlig omsorg så utgår inga rörliga ersättningar inom KPA Livförsäkring utöver kollektiva program baserade på Folksam Livs övergripande mål fastställda av styrelsen för Folksam Liv och som gäller för alla anställda inom Folksam Liv inklusive dotterbolag.

För vd utgår ingen rörlig ersättning. För övriga anställda inom KPA Livförsäkring som kan påverka bolagets risknivå utgår ingen rörlig ersättning dock med undantag för kollektiva program baserade på Folksam Livs övergripande mål vilka är fastställda av styrelsen för Folksam Liv och som gäller för alla anställda inom Folksam Liv inklusive dotterbolag.

Beslutsgång för ersättningspolicy

KPA Livförsäkrings ersättningspolicy är fastställd av KPA Livförsäkrings styrelse.

Ersättningsutskott

Inom KPA Livförsäkring har styrelseordföranden ersättningsutskottets roll.

Anställda som kan påverka risknivån i KPA Livförsäkring

KPA Livförsäkring har identifierat de anställda som väsentligen kan påverka risknivån i företaget. Denna grupp av anställda utvärderas löpande och kan ändras beroende på den påverkan de har från tid till annan. Anställda som kan påverka risknivån i KPA Livförsäkring är vd samt tillikaanställda med ansvar

för kontrollfunktioner samt i ledande strategiska befattningar, tillikaanställda i kontrollfunktioner samt tillikaanställda styrelseledamöter i moder- och dotterföretag som står under Finansinspektionens tillsyn.

Folksam belöningsprogram

Folksam har ett belöningsprogram som omfattar samtliga medarbetare inom Folksam inklusive dotterföretag utom vd, koncernledning, vd/vice vd i dotterföretag och chef för internrevision. Syftet med belöningsprogrammet för 2018 var att skapa fokus på Folksam strategiska och övergripande mål; att Folksam ska ha försäkrings- och pensionssparandebranschens mest nöjda kunder. Detta innebär ett fokus på Folksam affärsmål - Nöjda kunder samt Helkunder - vilka utgjorde de belöningsgrundande målen i belöningsprogrammet.

Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kronor till maximalt 20 000 kronor per medarbetare beroende på grad av måluppfyllelse. Utfallet i belöningsprogrammet växlas obligatoriskt till en avsättning i en individuell tjänstepensionsförsäkring.

2018 Ersättning styrelse och utskott, Tkr	Styrelse- arvode	Risk- och kapital- utskott	Övriga förmåner	Sociala kostnader ¹⁾	Totalt
Styrelsens ordförande					
Ilmar Reepalu	166	52	-	68	286
Övriga styrelseledamöter					
Lars Fresker	115	-	-	36	151
Per Holmström	115	52	-	52	219
Niclas Lindahl	101	-	-	32	133
Per Martinsson, fr o m maj	-	-	-	-	-
Tomas Norderheim	115	-	-	36	151
Monica Selin	115	-	-	36	151
Katrin Stjernfeldt Jammeh	94	-	-	30	124
Åse Kristiansson Ödewing	21	5	-	8	34
Björn Siljeholm, t o m maj	-	-	-	-	-
Personalrepresentanter, 2 st	36	-	-	11	47
Summa ersättning styrelse och utskott	878	109	-	310	1 297

Not 33. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

2017 Ersättning styrelse och utskott, Tkr	Styrelse- arvode	Risk- och kapital- utskott	Övriga förmåner	Sociala kostnader ¹⁾	Totalt
Styrelsens ordförande					
Ilmar Reepalu	149	46	-	61	256
Övriga styrelseledamöter					
Lars Fresker	106	-	-	33	139
Per Holmström	106	41	-	46	193
Niclas Lindahl	99	-	-	31	130
Tomas Norderheim	106	-	-	33	139
Monica Selin	99	-	-	31	130
Katrin Stjernfeldt Jammeh	106	-	-	33	139
Åse Kristiansson Ödewing	-	-	-	-	-
Björn Siljeholm, fr o m maj	-	-	-	-	-
Personalrepresentanter, 2 st	30	-	-	9	39
Summa ersättning styrelse och utskott	801	87	-	279	1 167

1) Varav inga pensionskostnader.

Arvodesnivåer styrelsen, Tkr	2018	2017
Styrelsen		
Styrelseordförande, fast årsarvode	109	107
Övriga exklusive vd, fast årsarvode	73	72
Sammanträdesarvode per tillfälle	7,0	6,9
Ledamot anställd inom Folksamkoncernen erhåller inget arvode	-	-
Personalrepresentanter, Tkr		
Ordinarie ledamot, fast arvode	-	-
Sammanträdesarvode per tillfälle	3	3
Arvoden till ledamöter i Risk- och kapitalutskottet, Tkr		
Årsarvode	31	30
Sammanträdesarvode per tillfälle	5,3	5,2

Not 33. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

Löner, ersättningar, arvoden och förmåner, Tkr	2018	2017
Vd ¹⁾		
Johan Sjöström		
Grundlön	1 050	1 068
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	52	49
Pensionskostnad ³⁾	680	630
Summa kostnader	1 782	1 747
Andra ledande befattningshavare ^{1), 4)}		
Andra ledande befattningshavare 3 (4) personer, varav 3 (4) personer med rörlig ersättning		
Grundlön	335	231
Rörlig ersättning	-	-
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	8	6
Pensionskostnad ³⁾	131	113
Summa kostnader	474	350

¹⁾Vd och ledande befattningshavare tillhör även KPA Pensions företagsledning. Lönekostnaderna fördelas därför mellan KPA Pensions bolag.

²⁾Övriga förmåner och ersättningar avser huvudsakligen tjänstebil.

³⁾Pensionskostnader avser kostnader hänförligt till respektive år.

⁴⁾Ledande befattningshavare består av koncernens företagsledning, som är tillika engagerad av samtliga företag i KPA Pension.

Övrig information om ersättningar till anställda enligt Finansinspektionens föreskrift FFFS 2015:12

Räkenskapsårets kostnadsförda totalbelopp för avgångsvederlag uppgick till o tusen kronor. Räkenskapsårets ackumulerade totalbelopp för avgångsvederlag uppgick till o tusen kronor och räkenskapsårets utbetalda avgångsvederlag uppgick till o tusen kronor.

Ersättningar till ledande befattningshavare

Principer

Till styrelsens ordförande och ledamöter inklusive arbetstagarrepresentanter utgår arvode enligt bolagsstämmans beslut. Ersättningen till vd och andra ledande befattningshavare utgörs av grundlön, övriga förmåner och pension. Det finns inga rörliga ersättningar eller övriga ersättningar till vd. För övriga ledande befattningshavare utgår inga rörliga ersättningar utöver Folksam's belöningsprogram. Med andra ledande befattningshavare avses de 3 personer som tillsammans med vd och vice vd utgör

KPA Pension företagsledning. För företagsledningens sammansättning, se ovan.

Pensioner

Vd och ledande befattningshavare omfattas den kollektivavtalade tjänstepensionsplanen, KTP. Några ytterligare utestående pensionsförpliktelser för styrelse och vd finns inte.

Avgångsvederlag och liknande förmåner

Inga avtal om avgångsvederlag eller liknande förmåner för vd eller andra ledande befattningshavare finns. Vd och andra ledande befattningshavare har i likhet med alla anställda fast lön och 6 månaders uppsägningstid.

Pensionsupplysningar (moderföretag)

KPA Pensions åtagande till anställda för kollektivavtalade tjänstepensioner tryggs i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse sedan 1 juli 2011. Pensionsplanen, KTP-planen, är i huvudsak en förmånsbestämd plan. Dock finns en mindre del i KTP-planen som är premiebestämd.

Premierna för de förmånsbestämda och premiebestämda delarna redovisas löpande som kostnader i arbetsgivaren KPA AB:s resultaträkning. Kostnaden för särskild löneskatt på pensionskostnader periodiseras i takt med att de uppstår i KPA AB:s resultaträkning. Pensionsåtagandena redovisas inte i KPA AB:s balansräkning.

Tidigare intjänade pensionsförmåner enligt KPA-planen tryggs med försäkring. KPA Pension tryggar även pensionsrätt i KPA AB:s Pensionsstiftelse för före detta anställda (16 personer) enligt pensionsavtalet PA-KL och några äldre kommunala pensionsbestämmelser. Pensionsåtaganden tryggade i stiftelsen har beräknats enligt Finansinspektionens tryggandegrund FFFS 2007:24 som ska användas vid beräkning av pensionsskuld för företag.

Räntan för 2018 är fastställd till 0,6 (0,7) procent för

nominella åtaganden, medan räntan för indexerade åtaganden är -0,6 (-0,4) procent.

Vid redovisning av pensionsåtaganden i juridisk person tillämpas reglerna i tryggandelagen och Finansinspektionens föreskrifter. Tillämpning av tryggandelagen är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. Reglerna i IAS 19 avseende förmånsbestämda pensionsplaner tillämpas därför inte utan upplysningar lämnas enligt relevanta delar av vad som anges i IAS 19. Pensionsberäkningarna bygger på löne- och pensionsnivåer på balansdagen.

Berednings- och beslutsprocessen

Styrelsen beslutar om vd:s anställningsvillkor. Ordförande förbereder frågan om vd:s anställningsvillkor för beslut av styrelsen.

Specifikation av redovisade pensionskostnader i KPA Pension, pensionering genom försäkring, Tkr	2018	2017
Försäkringspremier	728	1 340
Särskild löneskatt på pensionskostnader	56	330
Årets pensionskostnad	784	1 670

Pensionsåtagande tryggade i KPA AB:s Pensionsstiftelse, Tkr	2018	2017
Verkligt värde på tillgångar i stiftelsen	29 747	31 870
Finansiella skulder	-1 684	-1 640
Pensionsåtagande tryggade i stiftelsen	-24 359	-24 518
Övervärde	3 704	5 712

Not 34. Avstämning av totalavkastningstabell

Mkr	Not	Ingående marknadsvärde 2018-01-01	Utgående marknadsvärde 2018-12-31	Total- avkastning 2018
Räntebärande				
Obligationer	15	3 369	3 266	
Upplupen ränta på räntebärande värdepapper		28	20	
Räntederivat		0	0	
Valutaderivat		0	5	
Likvida medel		72	62	
Räntebärande innan värderingsskillnader		3 469	3 353	16
Prisskillnader		3	3	-4
Värderingsprinciper terminer		0	0	3
Räntebärande enligt TAT		3 472	3 356	16
Aktier				
Aktier och andelar, noterade	14	1 312	1 135	
Aktiederivat		0	0	
Restitutioner		0	1	
Likvida medel		5	8	
Aktier innan värderingsskillnader		1 317	1 143	-9
Prisskillnader		1	1	0
Värderingsprinciper terminer		0	0	0
Aktier enligt TAT		1 318	1 145	-9
Specialplaceringar				
Onoterade aktier		0	0	
Likvida medel		0	0	
Specialplaceringar innan värderingsskillnader		0	0	0
Prisskillnader		0	0	0
Specialplaceringar enligt TAT		0	0	0
Bolagsstrategiska innehav				
Aktier i dotterföretag		344	344	
Bolagsstrategiska innehav innan värderingsprinciper		344	344	-
Värderingsprinciper pris		0	0	
Bolagsstrategiska innehav enligt TAT		344	344	-

Not 35. Tvister

Det förekommer inte några tvister som i väsentligt avseende kan påverka företagets finansiella ställning.

Not 36. Väsentliga händelser efter balansdagen

Inga väsentliga händelser har inträffat efter balansdagen.

Årsredovisningens undertecknande

Stockholm den 12 mars 2019

Ilmar Reepalu
Ordförande

Monica Selin

Lars Fresker

Katrin Stjernfeldt Jammeh

Tomas Norderheim

Per Holmström

Per Martinsson

Åse Kristiansson Ödewing

Niclas Lindahl

Thomas Månsson
Arbetsstagarerepresentant

Johan Sjöström
VD

Vår revisionsberättelse har lämnats den 2019

Ernst & Young AB

KPMG AB

Daniel Eriksson
Auktoriserad revisor

Magnus Ripa
Auktoriserad revisor

Definitioner och begrepp

Direktavkastning, i procent

Kapitalavkastning, intäkter, minskat med driftskostnader för byggnader och mark, i förhållande till det genomsnittliga verkliga värdet på posterna; placeringstillgångar, placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk samt kassa och bank. Med Kapitalavkastning, intäkter menas hyresintäkter från byggnader och mark, utdelning på aktier och andelar, ränteintäkter m.m.

Duration

Löptid.

Förvaltningskostnadsprocent

Driftskostnader jämte skaderegleringskostnader, i förhållande till det genomsnittliga verkliga värdet på posterna; placeringstillgångar, placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk samt kassa och bank. Med driftskostnader menas anskaffningskostnader, förändring i posten Förutbetalda anskaffningskostnader, administrationskostnader samt provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring.

Kapitalbas (enligt solvens II)

Kapitalbasen består av primärkapital och tilläggskapital som har godkänts av Finansinspektionen.

I primärkapital ingår följande poster, den positiva skillnaden mellan tillgångar och skulder, inklusive försäkringstekniska skulder samt efterställda skulder. Tilläggskapital är en post som inte ingår i primärkapitalet men som kan krävas in för att täcka förluster.

Kollektiv konsolidering

Företagets tillgångar värderade till verkligt värde minskade med aktiekapital, finansiella skulder och företagets totala åtagande (garanterade och icke garanterade).

Kollektivt konsolideringskapital

Företagets tillgångar värderade till verkligt värde minskade med företagets totala åtagande, det vill säga försäkringstekniska avsättningar och allokerad återbäring.

Kollektiv konsolideringsnivå

Förhållandet mellan tillgångsvärden och företagets totala åtagande.

Konsolideringskapital

Konsolideringskapital utgörs av i balansräkningen redovisat eget kapital, obeskattade reserver, uppskjuten skatt samt övervärden och undervärden i placeringstillgångar som inte redovisats i balansräkningen.

Minimikapitalkrav

Minimikapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet som krävs för att försäkringsföretaget med 85 procents sannolikhet ska ha tillgångar under kommande tolv månader som täcker värdet av åtagandena gentemot försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

ORSA

"Own Risk Solvency Assessment" det vill säga egen risk- och solvensbedömning där företagets risker och kapitalbehov bedöms.

SCR-kvot

Med SCR-kvot avses förhållandet mellan kapitalbas och solvenskapitalkrav.

Solvens II

De regler för försäkringsföretags ekonomiska ställning och styrka (solvens) som arbetas fram inom EU. Reglerna började gälla den första januari 2016.

Solvenskapitalkrav

Solvenskapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet som krävs för att försäkringsföretaget med 99,5 procents sannolikhet ska ha tillgångar under kommande tolv månader som täcker värdet av åtagandena gentemot försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

Solvenskvot

Förhållandet mellan kapitalbas och solvensmarginal.

Solvensmarginal

Den lägsta nivå, beräknad utifrån verksamhetens art och omfattning, som kapitalbasen skall uppgå till enligt Försäkringsrörelselagen.

Totalavkastning

Summan av direktavkastning (före avdrag för förvaltningskostnader) samt realiserade och orealiserade värdeförändringar på placeringstillgångarna.

Totalavkastning, i procent

Kapitalavkastning, intäkter jämte värdeförändringar och realisationsresultat vid försäljning av placeringstillgångar i förhållande till det genomsnittliga verkliga värdet på posterna; placeringstillgångar, placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk samt kassa och bank. Med Kapitalavkastning, intäkter menas hyresintäkter från byggnader och mark, utdelning på aktier och andelar, ränteintäkter m.m.

Bolagsbenämningar

Folksam

Folksam omfattar Folksam Liv-koncern och Folksam Sak-koncern. I begreppet koncern ingår konsoliderade och ej konsoliderade företag.

Folksam Liv-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Liv konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ) (Folksam Fondförsäkring), dels delägda företag som företagen inom KPA Pension, som ägs till 60 procent och Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ) (Folksam LO Fondförsäkring), som ägs till 51 procent. KPA Pension omfattar KPA AB, KPA Livförsäkring AB (publ) (KPA Livförsäkring), KPA Pensionsförsäkring AB (publ) (KPA Pensionsförsäkring) samt KPA Pensionservice AB.

Folksam Sak-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Sak konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar helägda dotterföretag som Tre Kronor Försäkring AB och Förenade Liv Grupp-försäkring AB (publ) (Förenade Liv) samt delägda företag som Saco Folksam Försäkrings AB, som ägs till 51 procent.

Folksam Liv-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt SII-regelverket, för Folksam Liv motsvarar det företag som ingår i Folksam i Folksam Liv-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

Folksam Sak-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt SII-regelverket, för Folksam Sak motsvarar det företag som ingår i Folksam Sak-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

Besöksadress: Bohusgatan 14, 116 67 Stockholm
Telefon: 08-665 04 00, Org: 556527-7182
Kundtjänst: 020-650 500 www.kpa.se

KPA
PENSION